

АНАЛІТИК
АУДИТОРСЬКА ФІРМА

ЕКОНОМІКА ФІНАНСИ ПРАВО

ЩОМІСЯЧНИЙ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 3/1'2016

(видається з 1994 року)

ISSN 2409-1944

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата з економічних наук

Наказ Міністерства освіти і науки України від 21 грудня 2015 р. №1328. Реєстраційне свідоцтво серії КВ № 21620-11520ПР від 12 жовтня 2015 р.

Засновники:

Аудиторська фірма "Аналітик" спільно з Академією муніципального управління та Національною академією внутрішніх справ України

Статті обов'язково проходять

відбір, внутрішнє і зовнішнє рецензування

Рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Національної академії внутрішніх справ України (Протокол №5 від 22 березня 2016 року) та Вченою Радою Академії Муніципального Управління (Протокол №35 від 17 березня 2016 року). Повний або частковий передрук матеріалів журналу допускається лише за згодою редакції. Відповідальність

за добір і викладення фактів несуть автори. За зміст та достовірність реклами несе відповідальність рекламодавець.

Підписано до друку 22.03.2016

Формат 60/84/8

Наклад – 250 прим.

Адреса редакції: 01001, м. Київ, вул. Хрещатик, 44

Телефони: (050) 735-43-41, (096) 221-88-61

Факс: (044) 278-05-88

E-mail: efp.redaktor@gmail.com

Сайт: www.efp.in.ua

*Суб'єкт
видавничої
справи*

© "Аналітик", 2016

© "Економіка. Фінанси. Право", 2016

Типографія: ТОВ "Міжнародний бізнес
центр"

Шеф-редактор:

Головач Володимир Володимирович, к.ю.н., голова правління Аудиторської фірми "Аналітик", Заслужений юрист України

Керівник редакційної колегії з економічних наук:

Даций Олександр Іванович, д.е.н., професор, в.о. ректора Академії муніципального управління, Заслужений працівник освіти України

Заступник керівника редакційної колегії з економічних наук:

Невелєв Олександр Михайлович, д.е.н., доцент, завідувач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності та адміністративного менеджменту Академії муніципального управління

Члени редакційної колегії з економічних наук:

Вініченко Ігор Іванович, д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної теорії та економіки сільського господарства Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету

Іванюта Василь Фалімонович, д.е.н., доцент, професор кафедри бізнес-адміністрування та зовнішньоекономічної діяльності Полтавського університету економіки і торгівлі

Клименюк Микола Миколайович, д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту Академії муніципального управління

Кондрашихін Андрій Борисович, д.е.н., доцент, завідувач кафедри державних та місцевих фінансів Академії муніципального управління

Корецька Світлана Олександрівна, д.е.н., доцент
Манцевич Юрій Миколайович, д.е.н., доцент, завідувач секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань будівництва, містобудування і житлово-комунального господарства

Присяжнюк Володимир Костянтинович, д.т.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України

Прушківський Володимир Геннадійович, д.е.н., професор, перший проректор Запорізького національного технічного університету

Сук Петро Леонідович, д.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку і аудиту Національного університету біоресурсів і природо-користування України

Царенко Оксана В'ячеславівна, д.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту Академії муніципального управління

Керівник редакційної колегії з правових наук:

Константінов Сергій Федорович, д.ю.н., професор, учений секретар Вченої ради Національної академії внутрішніх справ

Заступник редакційної колегії з правових наук:

Лоцихін Олександр Миколайович, д.ю.н., професор, декан юридичного факультету Академії муніципального управління, Заслужений економіст України

Випусковий редактор:

Куцяк Олександр Анатолійович

Члени редакційної колегії з правових наук:

Баймуратов Михайло Олександрович, д.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Маріупольського державного університету, заслужений діяч науки і техніки України

Бичкова Світлана Сергіївна, д.ю.н., професор, заступник начальника кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ

Василинчук Віктор Іванович, д.ю.н., професор, професор кафедри спеціальної техніки та оперативно-розшукового документування Національної академії внутрішніх справ

Глушков Валерій Олександрович, д.ю.н., професор, завідувач спеціальною кафедрою № 1 Національної академії Служби безпеки України, заслужений юрист України

Джужа Олександр Миколайович, д.ю.н., професор, головний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ

Кампо Володимир Михайлович, к.ю.н., доцент, громадський діяч, заслужений юрист України

Клименко Олена Вікторівна, к.ю.н., доцент, доцент кафедри теорії, історії держави і права та конституційного права Академії муніципального управління

Кононенко Леонід Минович, к.ю.н., професор, професор кафедри муніципального, цивільного та адміністративного права Академії муніципального управління

Копан Олексій Володимирович, д.ю.н., професор, перший заступник Керівника Міжвідомчого науково-дослідного центру з проблем боротьби з організованою злочинністю при Раді національної безпеки і оборони України

Литвин Олександр Петрович, к.ю.н., професор, професор кафедри публічно-правових дисциплін Університету сучасних знань

Луць Володимир Васильович, д.ю.н., професор, завідувач відділу проблем приватного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України

Озерський Ігор Володимирович, д.ю.н., доцент, професор кафедри кримінального права та правосуддя Запорізького національного університету, академік міжнародної кадрової академії, відмінник освіти України, радник юстиції

Приходько Христина Вікторівна, к.ю.н., професор, доцент кафедри муніципального, цивільного та адміністративного права Академії муніципального управління

Фрицький Юрій Олегович, д.ю.н., професор, професор кафедри теорії, історії держави і права та конституційного права Академії муніципального управління

ЗМІСТ

ЕКОНОМІКА, ФІНАНСИ

М.О. СЛАТВІНСЬКА. Податкове стимулювання інвестиційної діяльності	4
С.Ю. КАВЕРІНА, Г.А. СМОКВІНА. Методичні аспекти формування облікової політики підприємства: національний та міжнародний досвід	8
С.А. ТКАЧЕНКО. Уточнення визначення змісту методології підсистеми економічного моніторингу в системі стратегічного регулювання регіональної структури та територіальної організації агропродовольчої сфери	15
В.А. ФУРСОВА, Н.С. МАРТИНОВА. Системно важные банки: сущность и классификация	18
Г.С. ГУРІНА. Фактори розвитку експортного потенціалу підприємств авіаційного комплексу	20
О.О. ХОХУЛЯК. Особливості регулювання регіональних ринків юридичних послуг у країнах Західної Європи (на прикладі Франції, Німеччини та Швейцарії)	23
М.С. ХОМЯК. Інституційне забезпечення економічного розвитку регіонів	27
Н.Г. КАЛЮЖНА. Потенціал торговельного підприємства: підхід до визначення поняття та особливості формування	32
Т.Д. СІТАШ. Фінансова система України: реалії та прагматика	37

ПРАВО

Д.Л. ВІТЮК. Особливості проходження суддею публічної служби в Німеччині	40
--	----

СЛАТВИНСЬКА

Марина Олександрівна
slatma81@gmail.com

УДК 336.027

ПОДАТКОВЕ СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

TAX STIMULATION OF INVESTMENT ACTIVITY

к.е.н., доцент кафедри
фінансів, Одеський
національний еконо-
мічний університет

У статті досліджено податкове стимулювання інвестиційної діяльності в зарубіжних країнах та в Україні. Проаналізовано податкові стимули, методи і інструменти, які застосовуються в зарубіжних країнах. Запропоновано інструменти податкового стимулювання для імплементації в українську практику.

В статье исследовано налоговое стимулирование инвестиционной деятельности в зарубежных странах и в Украине. Проанализированы налоговые стимулы, методы и инструменты, применяемые в зарубежных странах. Предложены инструменты налогового стимулирования для имплементации в украинскую практику.

The article studied tax stimulation of investment activities in foreign countries and in Ukraine. Tax incentives, methods and tools analyzed were. Tax tools of stimulation for implementation in Ukrainian practice have been proposed.

Ключові слова: податкове стимулювання, інвестиції, інвестиційна діяльність, податкові інструменти, податкові ставки

Ключевые слова: налоговое стимулирование, инвестиции, инвестиционная деятельность, налоговые инструменты, налоговые ставки

Keywords: tax stimulation, investments, investment activity, tax tools, tax rates

ВСТУП

Ефективність державного регулювання економіки та стимулювання інвестицій є однією з умов поступального розвитку будь-якої з країн світу. В умовах сьогодення для України іманентним є обмеженість фінансових ресурсів, високий рівень тіньової економіки. Ситуація ускладнюється наявністю внутрішніх конфліктів, економічною і політичною нестабільністю, перманентними змінами в податковій сфері, які створюють додаткові перешкоди. У зв'язку з чим актуалізується питання щодо стимулювання інвестиційної діяльності в Україні з метою залучення додаткових фінансових ресурсів.

Проблематикою податкового стимулювання інвестиційної діяльності займалися такі вітчизняні і зарубіжні вчені як: Алієв Б.Х., Глотова В.Г., Іванов Ю.Б., Кохан А.В., Кудріна О.Ю., Майбу-ров І.А., Султанов Г.С., Тиквій Н.В. та інші. Враховуючи динамічність інвестиційних процесів та необхідність розширеного відтворення, виникає необхідність дослідити зарубіжний досвід податкового стимулювання інвестиційної діяльності для імплементації ефективного інструментарію у вітчизняну практику.

МЕТА РОБОТИ

Розробка рекомендацій щодо вдосконалення методів та інструментів механізму податкового стимулювання інвестиційної діяльності на основі дослідження зарубіжного досвіду.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною базою дослідження стали наукові праці, матеріали періодичних видань, монографії, праці вчених-економістів, статистичні дані, Internet-ресурси, нормативно-правові акти. При проведенні дослідження використовувалися методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Одним із найважливіших факторів впливу на соціально-економічний розвиток України є обсяг залучених інвестицій. Розвиток інвестиційної діяльності надає можливість знизити соціальну напругу (шляхом утворення нових робочих місць) і як наслідок, підвищити конкурентоспроможність української економіки та якість життя населення.

Останніми роками в Україні приймаються заходи щодо покращення інвестиційного клімату. За даними рейтингу інвестиційної привабливості країн світу Україна посідає 89 місце з 174. В порівнянні з попереднім періодом рейтинг держави піднявся на 20 позицій [1]. Проте значних зрушень в реальному інвестиційному середовищі не відчувається. Тому виникає необхідність виявити дієві інструменти податкового стимулювання які застосовуються в зарубіжних країнах та імплементувати їх в українську практику.

Серед наукових кіл має місце думка що стан податкової системи країни не відіграє вирішальної ролі при прийнятті інвестором рішення щодо впливання капіталу. Головним чином до уваги приймаються

політичні, соціальні, екологічні, природно-кліматичні і економічні фактори (доступ до ресурсів або стратегічних активів, розмір і ріст ринку, вартість факторів виробництва), а також враховується стабільність законодавства. Разом з тим, дослідження зарубіжного досвіду дає можливість стверджувати, що наряду з переліченими чинниками, діюча система оподаткування інвестиційної діяльності стає домінантою, яка впливає і визначає інвестиційну привабливість економіки для внутрішніх та міжнародних інвесторів. Вважається що рішення мають залежати від методів і податкових стимулів, які в кожній державі застосовуються індивідуально (з урахуванням специфіки кожної країни).

Зарубіжна практика оподаткування інвестиційної діяльності доводить ефективність застосування ряду податкових інструментів. Для розвинених країн в більшій мірі характерними є інвестиційний податковий кредит та інвестиційна податкова знижка (являє собою вирахування із податку на прибуток деякої частини інвестиційних витрат компанії), прискорена амортизація. Хоча мають місце й інші види стимулів. Застосування зазначених інструментів розраховано на розширення чи заміну застарілого обладнання суб'єктів господарювання. Характерною особливістю є також застосування дослідницького податкового кредиту на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР).

Проведений аналіз показав, що країни, які розвиваються застосовують такий інструментарій, як зменшення податкових ставок, зниження мита, податкові канікули, повне чи часткове звільнення від оподаткування.

Досвід Китаю фокусує увагу на стимулюванні інвестиційної діяльності через: застосування інвестиційного кредиту, який спрямовується у розмірі 10% від витрат на встановлення обладнання для захисту навколишнього середовища, енергетики, водних ресурсів і безпеки; податкові пільги; зниження або звільнення від сплати мита; звільнення від сплати податку на бізнес; звільнення і зниження від сплати податку на прибуток; застосування прискореної амортизації; зниження ставки оподаткування в пріоритетних галузях; повернення податку на додану вартість [2].

Для Німеччини характерним є пільгове оподаткування. Податкові стимули в основному застосовуються для розширення бізнесу, підтримки інвестиційно-інноваційної діяльності, впровадження новітніх енергозберігаючих технологій. Крім цього, підприємства малого та середнього бізнесу у виробничому секторі, які застосовують енергозберігаючі технології, також частково звільняються від оподаткування [3]. В сільському господарстві широко застосовуються методи прискореної амортизації, що дозволяє списувати 50% вартості обладнання у перший рік, а за три роки – 80% [4, с. 47].

В США інструментарій податкового стимулювання досить результативно застосовується для малих і середніх корпорацій. Ці підприємства оподатковуються корпоративним податком за зниженими ставками – 15-25%. Як порівняння, на федеральному

рівні для великих підприємств ставка корпоративного податку складає 35 % [5, с.179]. Податкове стимулювання інвестиційної діяльності в США здійснюється шляхом: вирахування із суми доходу, що оподатковується, витрат на НДДКР, які пов'язані з основною виробничою і торговою діяльністю (до 20% витрат); скасування податку на оренду для венчурних фірм; впровадження пільгового режиму амортизаційних відрахувань; звільнення від оподаткування юридичної форми ризикового капіталу; зниження ставки податку на прибуток для організацій з цінними паперами венчурних підприємств (не оподатковується 60% доходу). Крім цього, не оподатковується інвестиційний податковий кредит, що надається у формі зменшення податку на прибуток у розмірі від 6 до 10% загальної вартості інвестицій в устаткування [6, с.85-86].

Переконливим є досвід Японії, де застосовуються податкові пільги для розвитку НДДКР. Існує практика щодо зниження ставки податку на прибуток венчурних підприємств на 12% (для звичайних підприємств ставка податку на прибуток складає 42%). Задіяний інструментарій податкової знижки (20%) для приватних інвестицій в НДДКР [7, с.122].

Варто звернути увагу, на податкові стимули, які застосовуються у Франції для заохочення інвестицій, які спрямовуються на реалізацію проектів з підвищеними ризиками.

В Австрії підприємствам дозволено формувати резервний інвестиційний фонд в розмірі 10% від прибутку без отримання будь-яких дозволів з боку держави за умови відображення відповідних розрахунків у своєму податковому балансі. При цьому кошти мають бути використані впродовж чотирьох років виключно для фінансування інноваційної діяльності [8; 9, с.111]. Аналогічні податкові стимули застосовуються і в інших європейських країнах. Так, в Іспанії надаються податкові пільги для залучення інвестицій капітального характеру. В Португалії податкове стимулювання здійснюється для підприємств, які утворюють нові робочі місця на територіях, де спостерігається соціальна напруга. Найбільш розширений та гнучкий механізм застосування податкових знижок характерний для Великобританії та Нідерландів [10].

Вважається, що податкові канікули є найменш рентабельним інструментом, оскільки створює умови для ухилення від оподаткування. Проте досвід Франції демонструє успішну практику щодо застосування такого важеля у сфері малого підприємництва для підприємств, які здійснюють інноваційну діяльність. Не менш вражаючі результати одержали від введення податкових канікул Італія, Македонія, Португалія. У такий спосіб цими країнами були залучені інвестиційні ресурси для реалізації пріоритетних регіональних проектів та розвитку окремих видів економічної діяльності [11, с. 365].

На думку деяких зарубіжних авторів, однією з неефективних форм податкового стимулювання вважається встановлення високих протекціоністських тарифів на імпорт [12]. З одного боку, це стимулює внутрішнього інвестора, а з іншого приводить до

інвестицій з низькою продуктивністю і низьким потенціалом розвитку.

Податковий кредит як досить перспективний важіль здійснює прямий вплив на інвестиційну активність. Причини полягають у тому, що названий інструмент є менш затратним для інвестора, ніж його банківський прототип. Його застосування створює передумови для залучення інвестицій на довготривалій основі. Тому вважається за доцільне активізувати механізм податкового регулювання у цьому напрямку для здійснення державної підтримки потенційних інвесторів з метою залучення додаткових ресурсів у забезпечення програм (проектів), які впливають на підвищення ділової активності суб'єктів господарювання у зоні дії програмного заходу.

На думку Васютинської Л. А. соціально-економічний ефект від застосування такого роду стимулів знаходить своє вираження в оптимізації розподілу державних видатків, змінюючи вектор з поточного бюджетного фінансування на фінансування середньострокових бюджетних програм, які пов'язані із капітальними вкладеннями в інноваційні проекти за участю приватних партнерів [13, с. 155-156]. В контексті зазначеного вважається за доцільне податкове кредитування здійснювати для стимулювання інвестицій в модернізацію основних засобів та інтенсифікацію капітальних вкладень. Враховуючи швидкість обігу капіталу у сфері малого та середнього бізнесу, є сенс у такий спосіб стимулювати розвиток інноваційної діяльності.

Не дивлячись на розмаїття податкового інструментарію, який успішно впливає на залучення інвестицій в економіку тієї або іншої держави, необхідно звернути увагу, що ніякі важелі не принесуть очікуваного ефекту, якщо державна інвестиційна політика не сприятиме зниженню ризиків потенційних інвесторів через застосування іншого економічного інструментарію. Комплексний підхід дозволить отримати ефект синергії від впроваджених заходів.

Узагальнення зарубіжного досвіду доводить, що застосування того чи іншого податкового інструменту, має залежати від завдань які стоять перед урядами країн. До першочергових напрямків належать такі, що пов'язані з: створенням нових робочих місць, стимулюванням НДДКР, розвитком пріоритетних галузей економіки і депресивних територій, стимулюванням експорту високотехнологічної продукції, прискоренням обігу капіталу та інше. Проте найбільш популярною сферою, де податкове стимулювання знайшло своє найбільше виявлення в зарубіжних країнах, є НДДКР.

Українська практика демонструє, що податкове стимулювання застосовується для залучення інвестицій в галузі, де генерується високий прибуток і має місце швидка окупність проектів. Як правило, це короткострокові проекти. Однак, вважається за доцільне здійснювати стимулювання капіталомістких проектів, які реалізуються у довгостроковій перспективі у пріоритетних галузях економіки. Для цілеспрямованого впливу податкового інструментарію на економічний розвиток є сенс розробити відповідний механізм щодо прийняття управлінських рішень через формування

альтернативних напрямків стимулювання інвестиційної діяльності. В контексті зазначеного, податкове стимулювання інвестицій в Україні має стати на противагу деструктивним чинникам, які оцінює майбутній інвестор та ключовим мотивом в заохоченні інвестицій у пріоритетні галузі економіки України. Зокрема, до останніх відносяться (за окремими напрямками) такі [14]: агропромисловий комплекс, житлово-комунальний, машинобудівний, транспортна інфраструктура, курортно-рекреаційна сфера і туризм, переробна промисловість. З цього приводу досить ґрунтовно можна вважати думку Кудріної О.Ю., яка фокусує увагу на таких пріоритетах, як безперебійність енергозабезпечення економіки та коригування енергетичного балансу країни на користь енергоносіїв власного видобутку (вугілля, метану, біопалива) [15].

В Україні податкове стимулювання інвестиційної діяльності не одержало належного розвитку. Серед важелів, що застосовуються можна назвати такі [16-19]:

- звільнення від сплати ввізного мита з товарів, які ввозяться іноземними інвесторами на митну територію України на строк не менше трьох років з метою інвестування на підставі зареєстрованих договорів або як внесок іноземного інвестора до статутного капіталу підприємства з іноземними інвестиціями;

- здійснення (в першочерговому порядку) митного оформлення товарів, що ввозяться в Україну як внесок іноземного інвестора до статутного фонду підприємства з іноземними інвестиціями;

- звільнення від оподаткування ПДВ (не є об'єктом оподаткування з ПДВ) операцій з інвестиційними сертифікатами;

- звільнення від оподаткування податком на прибуток коштів спільного інвестування, а саме: коштів, внесених засновниками корпоративного фонду, коштів та інших активів, залучених від учасників інституту спільного інвестування, доходів від здійснення операцій з активами інституту спільного інвестування, доходів, нарахованих за активами інституту спільного інвестування, та інших доходів від діяльності інституту спільного інвестування (відсотки за позиками, орендні (лізингові) платежі, роялті тощо);

- з 1 січня 2013 року до 31 грудня 2022 року включно, при ввезенні у митному режимі імпорту на митну територію України устаткування (обладнання) та комплектуючих виробів до нього, що звільняються від оподаткування ввізним митом, за умови оформлення митної декларації, суб'єктам господарювання, які реалізують інвестиційні проекти у пріоритетних галузях економіки дозволено за власним бажанням видавати контролюючому органу податковий вексель на суму податкового зобов'язання з податку на додану вартість (визначену в митній декларації) та ін..

Проте в українській практиці існують обмеження, які гальмують розвиток інвестиційної діяльності. Зокрема, мова йде про норму, відповідно до якої інвестиційні фонди і інвестиційні компанії не можуть бути платниками єдиного податку першої - третьої груп.

Проведене дослідження показало, що механізм податкового стимулювання в Україні недостатньо розвинений, а відтак потребує вдосконалення.

ВИСНОВКИ

Підводячи підсумок проведеному дослідженню, можна дійти висновку, що в Україні виникла необхідність переглянути існуючі податкові стимули та активізувати дієвість таких інструментів і важелів, які є найбільш продуктивними для створення сприятливого інвестиційного клімату.

Дослідження зарубіжного досвіду стимулювання інвестиційної діяльності через систему оподаткування дає підстави запропонувати найбільш дієві інструменти для української практики у цьому напрямку. Зокрема, є сенс імплементувати інструментарій прискореної амортизації, а також задіяти важелі інвестиційного податкового кредиту і знижки. Вбачається за доцільне застосовувати названі інструменти для стимулювання капіталомістких інвестиційних проектів, довгострокових проектів (на термін не менше, ніж 10 років) та проектів в пріоритетних галузях економіки.

Не дивлячись на те, що податкове стимулювання не вирішує усіх проблем щодо утворення сприятливого інвестиційного клімату, але воно створює передумови для отримання синергетичного ефекту.

Список використаних джерел

1. The international business Compass 2015: Update and Subject Labor Market Performance. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.bdointernational.com/Publications/Documents/BDO-IBC-Summary2015_ENG_v1_May%202015.pdf
2. Ковбан С.П. Інструменти та методи стимулювання інвестиційної та інноваційної діяльності в Китаї [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.vmurol.com.ua/upload/Naukovo_doslidna%20robota/Elektronni_vidannya/VisnikUU-Ekonomika_2011.pdf
3. Tax incentives / Taxation and Investment in Germany 2015 / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-germanyguide-2015.pdf>
4. Сулейманов М. М., Алиев Б. Х. Стратегические ориентиры совершенствования налоговой системы России // Финансы и кредит. - 2013. - № 42 (570). - С. 43-47.
5. Сулейманов М.М. Модернизация российской модели налогового федерализма как фактор повышения эффективности налоговой системы / М.М.Сулейманов, Б. Х. Алиев // Налоги и финансовое право. - 2011.- № 7.- С. 178-182.
6. Кризська Р.Ю. Методи державного стимулювання інвестиційно-інноваційних процесів: зарубіжний досвід та вітчизняна практика господарювання / Р.Ю. Кризська // Інвестиції: практика та досвід. - 2010. - №8 (квітень). - С. 82-86.
7. Шмігельська З.К. Зарубіжний досвід управління інноваційною діяльністю малих і середніх підприємств та можливості його адаптації в ринковій економіці України / З.К.Шмігельська // Стратегічні пріоритети. - 2007. - № 2 (3). - С. 119-128.
8. Султанов Г.С. Стимулирование инвестиционной деятельности компаний налоговыми методами: мировая практика / Г.С. Султанов, Б.Х. Алиев, В.Г. Глотова // Фундаментальные исследования. - 2015. - № 9-2. - С. 379-383 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.fundamental-research.ru/ru/article/view?id=39111>
9. Экономика налоговых реформ: монография / под ред. И.А.Майбурова, Ю.Б. Иванова - К.: Алерта, 2013. - 432 с
10. Кохан А.В. Податкове стимулювання інвестицій в Україні / А.В. Кохан, Н.В. Тиквій // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=30665>
11. Кришук Ю.В. Інвестиційна компонента стимулювання соціально-економічного розвитку територіальних систем / Ю.В. Кришук // Наукові записки. Серія "Економіка". Випуск 19. - 2012. - С. 361-366.
12. Effectiveness and Economic Impact of Tax Incentives in the SADC Region [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/Pnacy929.pdf
13. Васютинська Л.А. Система видатків бюджету в умовах розвитку програмно-цільового управління [Монографія] / Л.А. Васютинська. Одеса: Друк-Південь, 2014. - 192 с.
14. Про затвердження переліку пріоритетних галузей економіки Перелік від 14.08.2013 № 843-р [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/843-2013-p/paran7#n7>
15. Кудріна О.Ю. Створення сприятливого інвестиційного клімату для стимулювання внутрішньодержавних та зовнішніх капіталовкладень у промисловість. Економіка та право. № 3 (42), 2015 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economiclaw.dn.ua/wp-content/uploads/2016/01/27-кудріна.pdf>
16. Про внесення змін до Закону України "Про інвестиційну діяльність" Закон від 22.12.2011 № 4218-VI / Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4218-17>
17. Податковий кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI (Редакція станом на 01.02.2016) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
18. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
19. Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць Закон від 06.09.2012 № 5205-VI [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5205-17>

КАВЕРІНА

Світлана Юрїївна
s.kaverina@mail.ru

УДК 657.1

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

METHODICAL ASPECTS OF ACCOUNTING POLICIES ENTERPRISE: NATIONAL AND INTERNATIONAL EXPERIENCE

СМОКВІНА

Ганна Анатоліївна
smokvinaann@gmail.com

студент, Одеський національний політехнічний університет

к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту, Одеський національний політехнічний університет

У статті висвітлено методичні аспекти формування облікової політики підприємства виходячи із національного та міжнародного досвіду. Виокремлені основні недоліки облікових політик підприємств України у сучасних умовах. Проведена порівняльна оцінка нормативно-правового забезпечення облікової політики підприємства за МСФЗ та НП (С)БО. Розглянуто існуючі погляди науковців стосовно структури облікової політики, проаналізована найбільш поширена та виявлена оптимальніша.

В статье освещены методические аспекты формирования учетной политики предприятия исходя из национального и международного опыта. Выделены основные недостатки в учетной политике предприятий Украины в современных условиях. Проведена сравнительная оценка нормативно-правового обеспечения учетной политики предприятия по МСФО и НП (С) БУ. Рассмотрены существующие взгляды ученых относительно структуры учетной политики, проанализирована наиболее распространенная и выявлена оптимальная.

The methodological aspects of accounting policy based on national and international experience are highlighted in the article. The key flaws of accounting policy of Ukraine in modern conditions are singled out. Comparative assessment of the legal provision accounting policies under IFRS and NP(S)A was done. The existing scientific views on the structure of accounting policies and analyzed the most common found optimal.

Ключові слова: облікова політика, МСФЗ, наказ про облікову політику, стандарти звітності, фінансова звітність, НП (С)БО

Ключевые слова: учетная политика, МСФО, приказ об учетной политике, стандарты отчетности, финансовая отчетность, НП (С) БУ

Keywords: accounting policies, IFRS, the order of accounting policies, accounting standards, financial reporting, NP(S)A

ВСТУП

Протягом останніх років в Україні здійснюється реформування бухгалтерського обліку, це є наслідком інтеграції України до Європейського Союзу. Відбувається постійне приближення вітчизняних бухгалтерських стандартів до вимог наявних Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), але і на теперішній час зберігається багато відмінностей.

Треба зазначити, ступінь відповідності фінансової звітності підприємств, значно залежить не тільки від того, як підприємство адаптувалось до МСФЗ, а також від вибору облікової політики. Облікова політика, яка являє собою не тільки потужний інструмент, який допомагає в управлінні підприємством, а також є важливою складовою

фінансової звітності, завдяки якій забезпечуються такі важливі функції як: прогнозування, економічний аналіз, контроль та планування. Тому усі питання, які присвячуються дослідженню значення облікової політики в управлінні підприємством в умовах використання МСФЗ є досить актуальними.

МЕТА РОБОТИ

Метою статті є розгляд питань стосовно формування облікової політики підприємств, спираючись на національний та міжнародний досвід.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення вимог міжнародних та національних стандартів. Інформаційною базою дослідження стали

законодавчі та нормативно-правові акти, Міжнародні стандарти фінансової звітності, Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, наукова монографічна література.

РЕЗУЛЬТАТИ

На сучасному етапі розвитку господарської діяльності підприємств облікова політика грає важливу роль. Від того наскільки вона уміло сформована залежить ефективність управління бухгалтерським обліком та фінансово господарською діяльністю підприємства.

У питанні формування облікової політики, вітчизняні науковці не мають великих досягнень, тому треба переймати досвід країн з розвинутою економікою, враховуючи усі їх особливості. Основні

недоліки облікової політики, що існують на сучасних підприємствах містяться в табл. 1.

Більшість підприємств недооцінюють значення облікової політики, більш того облікова політика часто навіть не відповідає вимогам, що надаються в НП(С)БО 1 та П(С)БО 6.

Як відомо, розробка облікової політики відповідно до МСФЗ – є одним з первинних етапів трансформації фінансової звітності за міжнародними стандартами. В Україні національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку (НП (С)БО) розроблялись згідно основних концепцій МСФЗ, тому доцільно спочатку провести порівняльну оцінку нормативно-правового забезпечення при формуванні облікової політики, як за МСФЗ так і за НП (С)БО (табл.2).

Таблиця 1

Основні недоліки облікових політик підприємств України [1]

Недолік	Характеристика
Формальний підхід.	При формуванні облікової політики не акцентується увага на специфіку діяльності підприємства. Облікова політика має «шаблонний» характер.
Відсутність структури.	Зміст облікової політики не має конкретно обґрунтованих блоків, що характеризують окремі об'єкти обліку, а має сукупність змішаних пунктів.
Не повний перелік елементів висвітлюється.	Облікова політика має суттєві прогалини, що стосуються обліку певних елементів об'єкта.
Розходження між відображеними методами, та методами, які використовуються на практиці.	В разі зміни методу нарахування амортизації чи інших методів і процедур, до облікової політики мають внести зміни, якщо це не відбувається, то виникають розходження.
Відсутність обґрунтування податкового обліку.	Не розкриті питання організації та ведення податкового обліку на підприємстві.
Вказання конкретних прізвищ в обліковій політиці.	Зазначення в Наказі про облікову політику не посадових осіб, відповідальних за ту чи іншу ділянку роботи, а конкретних прізвищ.
Відображення кореспонденцій.	Облікова політика перевантажена типовими кореспонденціями рахунків по окремим об'єктам обліку.
Відсутність відповідальності.	В обліковій політиці не вказана особа (посада), яка відповідає за дотримання положень облікової політики.

Таблиця 2

Порівняльна оцінка нормативно-правового забезпечення облікової політики підприємства за МСФЗ та НП (С)БО [2]

МСФЗ	НП (С)БО
Концептуальна основа фінансової звітності.	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [5]
МСБО 1 (IAS) «Подання фінансової звітності» МСФЗ 1 (IFRS) «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності» [3]	НП (С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [6]
МСБО 8 (IAS) «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» [4]	П (С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» [7]
Решта МСБО та МСФЗ	Решта положень (стандартів) бухгалтерського обліку
Аналогу не існує	Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства
Тлумачення Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (SIC) та фінансової звітності (IFRIC)	Аналогу не існує

Формування облікової політики на міжнародному рівні здійснюється Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Як бачимо з таблиці нормативно-правове забезпечення облікової політики підприємства за МСФЗ та НП (С)БО значно відрізняються. Якщо МСФЗ включає в себе: МСБО 1

(IAS) МСФЗ 1 (IFRS); Інтерпретації, розроблені Комітетом з інтерпретації міжнародних стандартів фінансової звітності (IFRIC) або раніше діючим Постійним комітетом з інтерпретації (SIC) [3], то НП (С)БО включає: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [5], НП (С)БО

1 [6], П (С)БО 6 [7], Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства [8]. Такі документи, як Тлумачення Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (SIC) та фінансової звітності (IFRIC) в НП (С)БО аналогу не мають, в свою чергу в МСФЗ відсутній нормативно-правовий документу,

який був би аналогічним «Методичним рекомендаціям щодо облікової політики підприємства»[8].

Відмінності також стосуються різних визначень щодо облікової політики підприємства (табл. 3), що свідчить про складність цього питання.

Таблиця 3

Трактування поняття «облікова політика» у нормативно-правових актах

Країна	Нормативно-правовий акт	Визначення
	Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» [4]	Облікові політики – конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансової звітності.
Україна	Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [5]	Облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності.
Республіка Молдова	Закон «Про бухгалтерський облік» від 27.04.2007 р. № 113 [9]	Облікові політики – сукупність основоположних принципів, якісних характеристик, правил, методів і способів, затверджених керівництвом суб'єкта для ведення бухгалтерського обліку та складання фінансових звітів.
Республіка Білорусь	Закон «Про бухгалтерський облік та звітність» [10]	Облікова політика – сукупність способів і методів ведення бухгалтерського обліку, які використовуються підприємством.
Республіки Туркменістан	Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» від 27.11.2010 р. № 155 [11]	Облікова політика являє собою сукупність конкретних методів і способів здійснення первинного спостереження, вартісного виміру, реєстрації, поточного групування та підсумкового узагальнення фактів економічної діяльності економічного суб'єкта, встановлених національними та міжнародними стандартами фінансової звітності.
Республіка Казахстан	Закон «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність» від 28.02.2007 р. № 234-III [12]	Облікова політика являє собою конкретні принципи, основи, положення, правила і практику, які прийняті до застосування індивідуальним підприємцем або організацією для ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності відповідно до вимог законодавства Республіки Казахстан.

Отже, бачимо, що в українському законодавстві, так само, як в законодавстві інших країн (Молдові, Білорусії, Туркменістані, Казахстані) визначення терміну «облікова політика» співвідноситься з визначенням, що міститься у МСФЗ. Проте, треба відмітити, якщо в Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» [4], говориться про облікову політику у множині. Цьому є пояснення, якщо за міжнародними правилами, окремою обліковою політикою вважається та, що установлена щодо конкретного об'єкту обліку, то в національних стандартах, сукупність таких облікових політик саме і становить єдину цілісну облікову політику підприємства.

З 1 січня 2012 року з'явився перелік суб'єктів господарювання у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», які повинні в обов'язковому порядку складати фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність, застосовуючи МСФЗ. До таких

суб'єктів господарювання згідно закону відносяться: публічні акціонерні товариства, банки, страховики, а також підприємства, які провадять господарську діяльність за видами, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України [5].

На погляд Корюкової Т. С., яка освічувала питання по застосуванню МСФЗ в країнах пострадянського простору: найбільш суттєва відмінність МСФЗ від П(С)БО нині НП (С)БО – увага до деталей. Крім форм фінансової звітності, практично ідентичних вітчизняним, МСФЗ передбачає велику кількість приміток, що детально розкривають суть операцій. Наприклад, в НП(С)БО відсутній звіт, що розкриває інформацію в розрізі сегментів бізнесу, немає вимог про розкриття інформації про суми невикористаних кредитних коштів, про виділення сум, що відносяться до часток участі в спільній діяльності, МСФЗ містять більш докладні вимоги до розкриття інформації про облікову політику і так далі [13].

Як в міжнародних стандартах, так і в національних положеннях (стандартах) не регламентують структуру документа про облікову політику. За словами Б. Засадного, рекомендована структура, складена відповідно до вимог МСФЗ має наступний вид:

– Загальні положення: основна мета створення компанії відповідно до статутних документів; основні види діяльності з детальним описом; зазначення, коли, за якими обставинами і яким чином можуть бути внесені зміни до облікової політики;

– Організація бухгалтерського обліку і фінансової звітності: відділ що здійснює ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності; етапи документообігу та технологію обробки обліком документації; якими документами регламентований рух первинних документів; опис порядку їх створення, перевірки, порядок і строки передачі до бухгалтерії для відображення операцій у

бухгалтерському обліку та здачі в архів; вказати, які операції оформляються типовими формами первинної документації, а які самостійно розробленими; порядок і строки проведення інвентаризації активів та зобов'язань підприємства; робочий план рахунків, розроблений самостійно і обов'язковий до використання усіма підрозділами підприємства при веденні бухгалтерського обліку.

– Методика бухгалтерського обліку і фінансової звітності: опис конкретних методів та способів відображення інформації у фінансовій звітності, виходячи із альтернативних варіантів, які зазначені у міжнародних стандартах [14].

– Додатки.

Як в науковій літературі, так і на практиці виникають дискусії з приводу структури облікової політики. В табл. 5 наведені погляди деяких науковців стосовно цього питання.

Таблиця 5

Структура наказу про облікову політику з точки зору різних науковців

Науковець	Розділи наказу про облікову політику
Жолнер І	1. Загальні положення; 2. Організаційний; 3. Методичний [15].
Гордієнко Л	1. Про облікову політику підприємства; 2. Про організацію бухгалтерського обліку; 3. Про організацію податкового обліку; 4. Організаційні питання; 5. Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку; 6. Контроль за виконання наказу [16].
Бутинець Ф	1. Організація роботи облікового апарату; 2. Методика обліку; 3. Організаційно-технічні аспекти [17].
Чалий І	1. Про облікову політику [18].
Гуйда Л.	1. Організаційні заходи щодо порядку ведення бухгалтерського обліку на підприємстві, складання та подання звітності; 2. Форми, методи, норми та процедури, які стосуються облікової політики підприємства [19].

Як бачимо з таблиці автори по-різному підходять до проблеми розробки структури наказу про облікову політику, вони дають не однакові назви розділам наказу, але, слід зауважити зміст цих розділів в основному ідентичний. Так, розділи, здавалось, мають різні назви: організаційний по Жолнеру І; про організацію бухгалтерського обліку по Гордієнко Л; організація роботи облікового апарату по Бутинцю Ф; організаційні заходи щодо порядку ведення бухгалтерського обліку на підприємстві, складання та подання звітності по Гуйда Л; але розкривають одну і ту саму інформацію лише з незначними відмінностями. Зазвичай в них вказується форма організації бухгалтерського обліку, права та обов'язки головного бухгалтера, взаємодія з іншими підрозділами тощо. Якщо звернути увагу і проаналізувати розділи: методичний по Жолнеру І;

методика обліку по Бутинцю Ф; форми, методи, норми та процедури, які стосуються облікової політики підприємства по Гуйде Л., то побачимо, що в кожному із них містяться способи ведення бухгалтерського обліку, які суттєво впливають на оцінку і прийняття рішень користувачами бухгалтерської звітності.

Із наведених вище структур облікових політик найбільш широко охоплює всі питання структура запропонована Гордієнко Л, окрім організації бухгалтерського обліку розкривається інформація про організацію податкового обліку. Це найважливіша перевага цього наказу.

Цікавим є наведення моделі облікової політики відносно розмірів підприємства науковцями І. Сисоева та О. Балазюк (табл. 6).

Таблиця 6

Модель облікової політики для підприємств різних масштабів [20]

Розмір підприємства	№ з/п	Елементи	Характеристики
Великі підприємства	1	Загальні положення.	Преамбула.
	2	Методологія.	Нормативно-правова база.
	3	Організація.	Окремий структурний підрозділ (бухгалтерія на чолі з головним бухгалтером).
	4	Методика: а) фінансовий облік; б) управлінський облік; в) стратегічний облік	а) елементи фінансового обліку; б) бюджетування; в) прогнозування.
	5	Назва розпорядчого документа.	Положення про облікову політику (обсяг – 50 – 100 сторінок).
Середні підприємства	1	Загальні положення.	Преамбула.
	2	Методологія.	Нормативно-законодавча база.
	3	Організація.	Бухгалтерія на чолі з головним бухгалтером.
	4	Методика: а) фінансовий облік; б) управлінський облік.	а) елементи фінансового обліку; б) бюджетування, фінансовий менеджмент, методи калькулювання витрат.
	5	Назва розпорядчого документа.	Наказ про облікову політику (обсяг – 10–50 сторінок).
Малі підприємства	1	Загальні положення.	Преамбула не обов'язкова.
	2	Методологія.	Нормативно-законодавча база.
	3	Організація.	Можливий варіант ведення обліку сторонньою особою.
	4	Методика: а) фінансовий облік;	а) елементи фінансового обліку.
	5	Назва розпорядчого документа.	Розпорядження про облікову політику (обсяг – 3–10 сторінок).

Як бачимо за елементами, структура облікової політики для підприємств різних масштабів майже однакова, відмінність лише у методиках. Якщо методика на великих підприємствах включає фінансовий облік, управлінський облік, стратегічний облік, то на середніх підприємствах аналогічні методики за винятком стратегічного обліку, а методика на малих підприємствах обмежується лише фінансовим обліком.

Проаналізувавши існуючі структури наказів про облікову політику на різних підприємствах, виокремлена найбільш поширеніша, що містить:

1. Організація бухгалтерського обліку;
2. Про облікову політику підприємства;
3. Гармонізація бухгалтерського та податкового обліку [21]

Зазвичай у першому розділі наказу освітлюються наступні питання: нормативна база, за допомогою якої здійснюється організація ведення бухгалтерського обліку та складання звітності. Також визначається кому доручається забезпечення бухгалтерського обліку на підприємстві. Прописується саме та система обліку яка застосовується на підприємстві, та порядок і строк подання документів належним органам. Освітлюються питання по забезпеченню достовірності даних бухгалтерського обліку і фінансової звітності. Описуються особливості при проведенні інвентаризації, а також прописується склад інвентаризаційної комісії.

У другому розділі наказу відображаються: обставини які впливають на зміни в обліковій політиці, межі істотності та операційного циклу, установлюються методи нарахування амортизації, методи оцінки вибуття запасів, види створюваних резервів, прописується для чого створюється забезпечення.

Третій розділ містить інформацію про перелік і склад змінних та постійних загальновиробничих витрат.

У зв'язку з відсутністю єдиного нормативного документу, у якому би містилися рекомендації щодо формування облікової політики, а також підготовки відповідного наказу (положення), багато підприємств України складають облікову політику формально, тому їх зміст зазвичай не структурований, розгляд методичних аспектів виноситься на перший план, а питання організації йдуть на другий план, тому вони наводяться часто не в системному і не в повному обсязі [22].

Облікова політика за МСФЗ може змінюватися згідно міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 8 (МСБО 8) тільки якщо зміна: вимагається МСФЗ, або приводить до того, що фінансова звітність надає достовірну та доречнішу інформацію про вплив операцій, інших подій або умов на фінансовий стан, фінансові результати діяльності або грошові потоки суб'єкта господарювання [4].

Таким чином, облікова політика може змінюватися у разі змін МСФЗ, або підвищення інформативності фінансової звітності.

Згідно Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» облікова політика може змінюватися тільки, якщо змінюються статутні вимоги, вимоги органу, який затверджує положення (стандарт) бухгалтерського обліку, або, якщо зміни забезпечать достовірне відображення подій або операцій у фінансовій звітності підприємства [7]. Вносити зміни протягом поточного року забороняється. Будь яка зміна відображається у пояснювальній записці до річного звіту підприємства, та повинна бути обґрунтованою.

ВИСНОВКИ

Як в міжнародних стандартах, так і в національних положеннях (стандартах) не регламентують структуру документа про облікову політику. Заздалегідь, вона носить лише рекомендований характер, бо кожне підприємство має свою специфіку ведення господарської діяльності.

Аналізуючи існуючі облікові політики складені за національними стандартами, можна побачити багато недоліків, що є негативним явищем, це не дає можливості сформувати цілісне уявлення про особливості методики та організації обліку конкретного підприємства.

Узагальнюючи теоретичний досвід краще використовувати рекомендовану структуру, складену відповідно до вимог МСФЗ, вона містить у собі такі розділи: загальні положення; організація бухгалтерського обліку і фінансової звітності; методика бухгалтерського обліку і фінансової звітності; додатки. Що дозволить вітчизняним підприємствам ефективно управляти бухгалтерським обліком та фінансово господарською діяльністю підприємства.

Список використаних джерел

1. Приходько І.П. Облікова політика сучасного підприємства: теоретичні аспекти формування [Електронний ресурс] / І.П. Приходько // Економіка та держава. – 2013. – Вип. 5. – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/5_2013/21.pdf
2. Ціцька Н.Є. Формування облікової політики підприємства за міжнародними стандартами бухгалтерського обліку і фінансової звітності [Електронний ресурс] / Н.Є. Ціцька // Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. - 2015. – Вип. 4. – Режим доступу: <http://www.global-national.in.ua/archive/4-2015/222.pdf>
3. Міжнародний стандарт фінансової звітності 1 (МСФЗ 1). Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності IASB. Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_004
4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 (МСБО 8). Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки. Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_020

5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996- XIV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

6. НП(С)БО1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 № 73 [Електронний ресурс] / Міністерства фінансів України. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

7. П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» від 09.12.2011 № 1591 [Електронний ресурс] / Міністерства фінансів України. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99>

8. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України від 27.6.2013 №31[Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dtk.com.ua/show/2cid010244.html>

9. Закон Республіки Молдова «О бухгалтерском учете» от 27.04.2007 г. № 113 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lex.justice.md/ru/324098>.

10. О бухгалтерском учете и отчетности: Закон Республики Беларусь от 18.10.1994 г. № 3321-ХІІ [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://pravo.by/main.aspx?guid=3871&p0=V19403321&p2={NRPA}>.

11. Закон Республики Туркменистан «О бухгалтерском учете и финансовой отчетности» от 27.11.2010 г. № 155 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.minfin.gov.tm/downloads/buh/rus/kanunbuh.zip>.

12. Закон Республики Казахстан «О бухгалтерском учете и финансовой отчетности» от 28.02.2007 г. № 234-ІІІ [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30092011.

13. Корюкова Т.С. Застосування МСФЗ в країнах пострадянського простору: досвід для України [Електронний ресурс] / Т.С. Корюкова // Відкрита Міжнародна інтернет-конференція «МСФЗ»: дослідження, наука, практика, імплементація. – 2015. - Режим доступу: <http://konf.amsfo.com.ua/zastosuvannya-msfz-v-kra%D1%97nax-postradyanskogo-prostoru-dosvid-dlya-ukra%D1%97ni/>

14. Засадний Б. Облікова політика компаній в умовах застосування МСФЗ [Електронний ресурс] / Б. Засадний // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2014. – Вип. 10. – Режим доступу: http://papers.univ.kiev.ua/1/ekonomika/articles/zasadnyi-b-accounting-policies-of-companies-in-the-framework-of-ifs_24483.pdf

15. Жолнер, І.В. Фінансовий облік за міжнародними і національними стандартами: навчальний посібник / І.В. Жолнер – К: Центр учбової літератури, 2012. - 368 с. ISBN 966-364-325-0

16. Гордієнко, Л. Про облікову політику підприємства / Л. Гордієнко // Головбух без бланків звітності. – 2006. - № 93. - С. - 3-12.

17. Бутинець, Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку / навчальний посібник / Ф.Ф. Бутинець. – Ж.: Рута, 2002. – 591 с. – ISBN 966- 8059-10-7.

18. Чалый, И. Как оформить приказы по учетной политике / И. Чалый // Бухгалтер. – 2004. – № 6. – С. 48-50.

19. Гуйда, Л. Як підготувати наказ про облікову політику підприємства / Л. Гуйда // Дебет-кредит. – 2001. – № 3. – С. 17–35.

20. Сисоева І.М. Особливості облікової політики для промислових підприємств різних масштабів [Електронний ресурс] / І.М. Сисоева, О.Ю. Балазюк // Електронне наукове фахове видання «Ефективна

економіка» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3458&p=1>

21. Приклад №1 наказу про облікову політику підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.buhoblik.org.ua/uchet/organizacziya-buxgalterskogo-ucheta/2713-priklad-1-nakazu.html>

22. Смоквіна Г.А. Вплив елементів облікової політики на фінансовий результат діяльності підприємства [Електронний ресурс] / Г.А. Смоквіна, С.Ю. Каверіна // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2016. – №1 (23).

ТКАЧЕНКО

Сергій Анатолійович
nukoblikaudit@inbox.ru

УДК 332.146.2:[65.012.122:338.43]

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту, в.о. ректора Вищого навчального закладу Міжнародний технологічний університет "Миколаївська політехніка"

УТОЧНЕННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ МЕТОДОЛОГІЇ ПІДСИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО МОНІТОРИНГУ В СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ

CLARIFICATION OF THE DEFINITION OF THE CONTENT OF THE METHODOLOGY OF MONITORING SUBSYSTEM IN THE SYSTEM OF STRATEGIC CONTROL OF THE REGIONAL STRUCTURE AND TERRITORIAL ORGANIZATION OF THE AGRO-FOOD SECTOR

У статті уточнено визначення змісту методології моніторингу територіально-виробничих систем. Доведено, що методологія буде всебічно охоплювати підсистему економічного моніторингу в функціонально розвинутих системах стратегічного регулювання регіональної структури та територіальної організації суб'єктів агропродовольчої сфери.

В статье уточнено определение содержания методологии функции экономического мониторинга территориально-производственных систем. Доказано, что методология будет всесторонне охватывать подсистему экономического мониторинга в функционально развитых системах стратегического регулирования региональной структуры и территориальной организации субъектов агропродовольственной сферы.

In the article the definition of the content of the methodology of the economic function of monitoring the territorial and production systems is clarified. The methodology will comprehensively cover sub-system of economic monitoring in the functional development of the system of strategic control of the regional structure and territorial organization of the agro-food sector is proven.

Ключові слова: агропродовольча сфера, визначення, економічний моніторинг, зміст, методологія, підсистема, регіональна структура, система стратегічного регулювання, територіальна організація, уточнення

Ключевые слова: агропродовольственная сфера, методология, мониторинг, определение, подсистема, региональная структура, система регулирования, содержание, территориальная организация, уточнение

Keywords: agro-food sector, methodology, monitoring, identification, subsystem, regional structure, management system, content, territorial organization, refinement

ВСТУП

Функція економічного моніторингу, як і будь-яка інша підсистема функціонально розвинутих систем стратегічного регулювання регіональної структури та територіальної організації суб'єктів агропродовольчої сфери, включає у себе наступні забезпечуючі елементи методу: комплекси методологічних, інформаційних, економетричних, технічних і організаційних проектних рішень, необхідних для її передпроектного дослідження, проектування, створення, впровадження та експлуатаційного функціонування. Провідне положення серед них посідає методологічне забезпечення підсистеми, яке являє собою сукупність керівних і нормативно-інструктивних матеріалів, які визначають зміст функції економічного моніторингу та регламентують порядок його здійснення на всіх рівнях стратегічного регулювання регіональної структури і територіальної організації суб'єктів агропродовольчої сфери. Хоча в

загальногалузевих керівних методологічних матеріалах із створення функціонально розвинутих систем стратегічного регулювання регіональної структури та територіальної організації суб'єктів агропродовольчої сфери цей вид забезпечення не передбачається, сучасна передова практика переконливо свідчить, що економічно ефективно формування і впровадження функцій регулювання можливе тільки на основі глибокого вироблення теоретико-методологічних аспектів кожної конкретної функції, та зокрема підсистеми моніторингу. Потрібно відзначити той факт, що ще не всі функції стратегічного регулювання регіональної структури і територіальної організації суб'єктів агропродовольчої сфери в однаковій мірі цілком забезпечені науково обґрунтованими теоретико-методологічними матеріалами. Досить повно забезпечені теоретико-методологічними матеріалами такі функції, як планування та регулювання, за якими наявні затверджені відповідними органами державної влади нормативно-

інструктивні матеріали, які визначають порядок виконання вказаних функцій в функціонально розвинутих системах стратегічного регулювання регіональної структури і територіальної організації суб'єктів агропродовольчої сфери та багато чого іншого. Значно менше ніж інші функції системи стратегічного регулювання теоретико-методологічними розробками і матеріалами забезпечено підсистему моніторингу, у галузі якої, умовно кажучи, сучасна практика все більше висуває нові конструктивні умови розробникам її теоретичних основ. Не дивлячись на те, що за питаннями функції економічного моніторингу в системах стратегічного регулювання регіональної структури та територіальної організації суб'єктів агропродовольчої сфери надруковано велику кількість наукових робіт [1-10] і інших, та видані інструктивно-методологічні матеріали, більшість із них через різні причини не забезпечують комплексного дослідження усіх сторін діяльності територіально-виробничих систем тощо. Слабке теоретичне розроблення і недостатнє практичне використання конкретних методик здійснення функції моніторингу на різних рівнях стратегічного регулювання регіональної структури та територіальної організації суб'єктів агропродовольчої сфери відзначає значна кількість фахівців. Сучасні дослідження вказують, що на теперішньому етапі розвитку існує слабка розробленість теоретичних проблем раціонального соціально-економічного моніторингу, рекомендації, що мають фрагментарний характер, не доведені до рівня практичного використання. Це ускладнює процес проведення робіт зі створення систем інформаційно-аналітичної підтримки стратегічних регулюючих рішень тощо.

МЕТА РОБОТИ полягає в уточненні визначення змісту методології підсистеми економічного моніторингу в функціонально розвинутій системі регулювання регіональної структури і територіальної організації суб'єктів агропродовольчої сфери і ін.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретико-методологічною основою даної статті виступає діалектичний метод і основні положення теорії функції моніторингу, системи регулювання. У процесі дослідження використовувалися такі методи: *абстрактно-логічний* (для теоретичного узагальнення та формулювання висновків); *монографічний* (при дослідженні теоретичних методик моніторингу, системи регулювання); *економіко-статистичний, розрахунково-конструктивний, порівняльний* (при діагностиці стану функції моніторингу територіально-виробничих систем); *групування* (при наведенні складових елементів методології моніторингу), ін.

РЕЗУЛЬТАТИ

Сучасні умови стратегічного регулювання регіональними структурами і територіальними організаціями суб'єктів агропродовольчої сфери, які характеризуються подальшим удосконаленням планово-економічного забезпечення та послідовним впровадженням інноваційно-орієнтованого (науково-технічного) розвитку, широким використанням

економіко-математичних методів і електронно-обчислювальної техніки, поставили нові цілі перед теорією та практикою функції економічного моніторингу. Мабуть, найважливішою із цих цілей виступає створення для територіально-виробничих систем універсальних теоретико-методологічних матеріалів із підсистеми економічного моніторингу, які дозволяють досліджувати різні аспекти їх діяльності за певний період часу і такі, що відповідають вимогам, які висуваються до побудови економічно ефективних (рентабельних) функціонально розвинутих систем стратегічного регулювання регіональної структури та територіальної організації суб'єктів агропродовольчої сфери, ін.

Для вирішення вказаного завдання уявляється доцільним визначити, яке все ж значення потрібно вкладати в саме поняття «методологія» стосовно до функції економічного моніторингу в системах стратегічного регулювання регіональної структури і територіальної організації суб'єктів агропродовольчої сфери. Окремі пропозиції за цим питанням трапляються в роботах багатьох авторів, таких як Г. Г. Аралбаєва [2] і ін. вчених-науковців.

Однак, сучасна передова практика розроблення та використання теоретико-методологічних матеріалів із підсистеми економічного моніторингу показує, що це навіть вельми змістовне визначення змісту методології потребує значного уточнення. Уявляється, зокрема, що методологія підсистеми економічного моніторингу повинна містити і додатково включати у себе, по меншій мірі, ще 8 (вісім) наступних складових елементів методу: по-перше, схему та послідовність проведення економічного моніторингу; по-друге, способи, прийоми і методи моніторингу техніко-економічних інформаційних даних; по-третє, перелік організаційних етапів проведення функції моніторингу; по-четверте, способи отримання та обробки інформації, яка використовується для підсистеми моніторингу; по-п'яте, розподіл обов'язків із проведення економічного моніторингу; по-шосте, об'єкти моніторингу; по-сьоме, цілі моніторингу, тобто визначення того, що і з якою ціллю повинне відстежуватися та досліджуватися; по-восьме, порядок використання отримуваних техніко-економічних інформаційних даних. Тільки в цьому випадку, на нашу думку, методологія буде всебічно охоплювати підсистему економічного моніторингу в функціонально розвинутих системах стратегічного регулювання регіональної структури і територіальної організації суб'єктів агропродовольчої сфери і ін.

ВИСНОВКИ

Уточнення визначення змісту методології моніторингу територіально-виробничих систем дозволить досліджувати різні аспекти їх діяльності за певний період часу та такі, що відповідають вимогам, які висуваються до побудови ефективних систем регулювання регіональної структури і територіальної організації агропродовольчої сфери. Серед перспективних розвідок у даному напрямку відзначається актуальністю питання принципу комплексності методології моніторингу територіально-виробничих

систем ін.

Список використаних джерел

1. Акупиян, О.С. Роль социально-трудовой сферы в развитии сельских территорий: диссертация ... кандидата экономических наук: 08.00.05 / Акупиян Ольга Станиславовна; [Место защиты: Всерос. науч.-исслед. ин-т организации пр-ва, труда и управл. в сел. хоз-ве]. – Москва, 2012. – 194 с.: ил.
2. Аралбаева, Г.Г. Методология и организация мониторинга региональной социально-экономической системы: дисс. ... д.э.н.: 08.00.05 / Аралбаева Галия Галаутдиновна; [Место защиты: Орен. гос. ун-т]. – Оренбург, 2009. – 347 с.
3. Беляевская, А.С. Государственное регулирование регионального рынка зерна: диссер. ... к.э.н.: 08.00.05 / Беляевская Анна Сергеевна; [Место защиты: Вологод. гос. молоч.-хоз. акад. им. Н.В. Верещагина]. – Вологда, 2007. – 217 с.
4. Васильева, Е.В. Формирование инфраструктуры современного агропродовольственного рынка: диссер. ... д.э.н.: 08.00.05 / Васильева Елена Васильевна; [Место защиты: Орен. гос. аграр. ун-т]. – Саратов, 2010. – 373 с.
5. Заводчиков, Н.Д. Управление издержками и прибылью в организациях агропродовольственного сектора экономики: теория, методология, практика: диссертация ... д. э. н.: 08.00.05 / Заводчиков Николай Дмитриевич; [Место защиты: Оренбургский гос. аграрный универ-т]. – Оренбург, 2007. – 345с.: ил.
6. Литвинов, Д.М. Инструменты регулирования регионального рынка зерна: диссертация ... к. э. н.: 08.00.05 / Литвинов Дмитрий Михайлович; [Место защиты: Мичурин. гос. аграрный универ-т]. – Рязань, 2007. – 198с.: ил.
7. Новиков, В.Г. Трудовой потенциал сельских территорий, его воспроизводство и регулирование: автореферат диссертаци. ... д. э. н.: 08.00.05 / Новиков Владимир Геннадьевич; [Место защиты: Всерос. науч.-исслед. ин-т организации производства, труда и упр. в сел. хоз-ве]. – Москва, 2012. – 38 с.
8. Сергеева, И.А. Регулирование организационно-экономических отношений в мясном подкомплексе: автореф. дис. ... д.э.н.: 08.00.05/ Сергеева Ирина Анатольевна; [Место защиты: Всерос. науч.-исслед. ин-т организации производства, труда и управления в сельск. хозяйстве]. – Москва, 2010. – 42 с.
9. Скальная, М.М. Формирование и регулирование доходов сельского населения: дисс. ... доктора экономических наук: 08.00.05 / Скальная Марина Михайловна; [Место защиты: Всерос. науч.-исслед. ин-т организации производства, труда и управления в сель. хозяйстве]. – Москва, 2010. – 323 с.
10. Скориков, С.Н. Совершенствование механизма государственной поддержки сельскохозяйственных организаций на региональном уровне: дис. ... к. э. н.: 08.00.05 / Скориков Сергей Николаевич; [Место защиты: Сев.-Зап. науч.-исслед. ин-т экон. и орг. сел. хоз. РАСХН]. – Йошкар-Ола, 2011. – 151 с.

ФУРСОВА

Вікторія Анатоліївна
vikfursova@gmail.com

УДК 336.711

МАРТИНОВА

Наталія Сергіївна

СИСТЕМНО ВАЖНЫЕ БАНКИ:
СУЩНОСТЬ И КЛАССИФИКАЦИЯSYSTEMICALLY IMPORTANT BANKS:
ESSENCE AND CLASSIFICATION

к.е.н., доцент кафедри
фінансів та аудиту, Наці-
ональний аерокосмічний
університет ім. М.С. Жу-
ковського "Харківський
авіаційний інститут"

магістр кафедри фінансів та
аудиту, Національний аеро-
космічний університет ім.
М.С. Жуковського "Харків-
ський авіаційний інститут"

В статье рассмотрены подходы к определению сущности системно важных банков со стороны регуляторных органов и исследователей, выделены критерии классификации системно важных банковских учреждений.

In the article were examined approaches to the definition of systemically important banks by the regulators and researchers, the classification criteria of systemically important banking institutions were identified.

Ключевые слова: системно важный банк, регулирование, национальный, глобальный, финансовая система

Keywords: systemically important banks, regulation, national, global, financial system

ВВЕДЕНИЕ

Проблема определения и регулирования системно важных банков является общемировой, поскольку, как показал, последний финансовый кризис, от устойчивости крупнейших финансовых институтов зависит развитие экономики страны в целом. Украина – не исключение. Так, столкнувшись с серьезнейшими политическим и экономическим кризисами в 2014 г., у Национального банка не было инструментов для предупреждения распространения шока от системного банка к другим субъектам экономики, в связи с чем, основным способом спасения таких учреждений было их рефинансирование за счет государственных средств. Формирование специального механизма регулирования таких банков, по мнению большинства исследователей, могло бы сократить негативные последствия кризиса, в связи с чем, особую актуальность приобретает вопрос об идентификации системно важных банков и определения их значимости для банковской системы страны.

После мирового финансового кризиса интерес к проблеме идентификации и регулирования системно важных банков среди ученых усилился. Выделим труды таких зарубежных и отечественных исследователей, как П. Прат, Я. Анвар, Ч. Джоу, В. Новикова, Ф. Алескерров, М. Стегниенко, К. Парипа. Тем не менее, до сих пор отсутствует комплексный подход к описанию системных учреждений, недостаточно освещенными остаются вопросы классификации системных учреждений, что и актуализировало тему исследования.

ЦЕЛЬ РАБОТЫ

Целью исследования является анализ существующих подходов к определению понятия «системно

важный банк» и выявление критериев классификации таких банков.

МЕТОДЫ ИССЛЕДОВАНИЯ

Методологической и информационной базой работы являются научные труды, ресурсы Internet, нормативно-правовые акты.

РЕЗУЛЬТАТЫ

В современной экономической литературе представлены различные интерпретации понятия «системно важный банк», которые часто называют «слишком большим, чтобы быть ликвидированным» («too big to fail»), «слишком важным ...», или «слишком взаимосвязанным, чтобы обанкротиться» («too important to fail», «to interconnected to fail») [1]. Подробное исследование различных подходов представлено в работах М. Стегниенко [2], В. Лавренюка [3], где видно, что и регуляторные органы разных стран и ученые, при определении системно важного банка делают акцент на их влиянии не только на финансовую систему, но и на экономику страны в целом, то есть, рассматривают через призму системного риска.

Так, Базельский комитет по банковскому надзору (БКБН) определяет системно важный банк как учреждение, банкротство или возможные проблемы которого привели бы к значительным убыткам по всей финансовой системе и в экономике в целом, из-за их размера, сложности и системной взаимосвязи [4]. Похожего мнения придерживается Совет по финансовой стабильности [5] и Международный валютный фонд [6]. В Украине данное понятие законодательно было закреплено в июле 2014 г. путем внесения изменений в Закон Украины «О банках и банковской деятельности», в соответствии с которыми «системно важный банк» это банк, отвечающий установленным НБУ критериям,

деятельность которого влияет на стабильность банковской системы [7].

В тоже время, К. Парипа, помимо «системного риска», выделяет еще такие подходы к определению сущности «системно важный банк» как: качественные характеристики банка (размер, взаимосвязь, ликвидность, взаимозаменяемость, уровень левериджа) и количественные методы анализа «системной важности банка» (индикаторный, сетевой, оценка взноса банка в системный риск «сверху-вниз» и «снизу-вверх») [8]. Среди недостатков выделенного качественного подхода можно отметить, что такие показатели как размер, ликвидность и уровень левериджа являются количественными, а не качественными характеристиками. Более того в современных определениях часто отражены качественные и количественные характеристики системно важных банков, как причина возникновения системного риска. А количественный метод позволяет выделить критерии «системной важности» банк, а не сущность понятия «системно важный банк». Исходя из этого, считаем определение предложенное БКБН наиболее полным.

В настоящее время исследователями и государственными органами практически не рассмотрен вопрос о классификации системно важных банков. Так, Базельский комитет делит системно важные банки на: глобальные, оказывающие значительное влияние на мировую банковскую систему, и национальные, влияющие на банковскую систему отдельной страны [2]. То есть, выделяют такой критерий, как степень влияния.

В. Лавренюк рассматривает общую структуру финансовых институтов, а национальные системно важные банки делит на: системные и системообразующие банки. В тоже время, автор делает акцент на том, что понятие «системообразующий банк» является некорректным с практической точки зрения [9].

Для целей государственного регулирования, по нашему мнению, системно важные банки целесообразно также классифицировать по таким критериям как: форма собственности (банки с государственным и частным капиталом) и вид капитала (с иностранным и национальным капиталом).

Так, системно важные банки с государственным капиталом смогут рассчитывать на государственную поддержку в первую очередь, а по отношению к частным системно важным банкам должны быть ужесточены требования относительно акционеров банка и их ответственности в случае нарушения функционирования таких банков. Более того, по нашему мнению, особому контролю должны подлежать корреспондентские счета частных системно важных банков Украины в банках других стран. Для снижения риска вывода средств на зарубежные счета и сохранения ликвидности НБУ целесообразно ввести соответствующий норматив.

Отличаться должны и требования к деятельности системно важных банков с отечественным и иностранным капиталом, работающие на национальных рынках. Так, введение дополнительных нормативов,

регулирующих деятельность системно важных банков с иностранным капиталом, позволит снизить уровень системного риска.

Более того, для целей регулирования, необходимо различать дочерние банки глобальных системно важных банков, представленные на разных национальных рынках и являющихся системно важными в данной стране (к примеру, ПАО «Укрсоцбанк» группы Unicredit на Украине), и дочерние банки, не являющиеся системно важными для страны (ПАО «Ситибанк» группы Citigroup).

ВЫВОДЫ

Таким образом, идентификация и регулирование системно важных банков представляет собой сложный процесс, требующий взвешенного подхода к разным видам банков. Дальнейшего исследования требуют методические подходы к определению системной важности банков в Украине, обоснование нормативов регулирования системно важных банков на национальном уровне.

Список использованных источников

1. Kaufman G. G. Too Big to Fail in Banking: What Does It mean [Электронный ресурс] / George G. Kaufman. – Режим доступа: <http://www.lse.ac.uk/fmg/workingpapers/specialpapers/pdf/sp222.pdf>
2. Стегнієнко М.О. Систематизація існуючих поглядів на поняття «системно важливі банки» / М.О. Стегнієнко // Вісник Миколаїв. нац. ун-та ім. В.О. Сухомлинського. – 2015. – № 6. – С. 810-814.
3. Краснова І. Сутність та критерії ідентифікації системно важливих банків / І. Краснова, В. Лавренюк // Вісник НБУ. – 2015. – №5. – С. 18-24.
4. Global systemically important banks: assessment methodology and the additional loss absorbency requirement (Cover note) // Basel Committee on Banking Supervision. – 2011 (November) [Electronic resource]. – Available from: <http://www.bis.org/publ/bcbs207cn.pdf>
5. Обзор деятельности Совета по финансовой стабильности. Центральный банк Российской Федерации. Март 2013. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.cbr.ru/analytics/fin_stab/ODSFS_01032013.pdf?pid=fin_stab&sid=ITM_54539.
6. Guidance to assess the systemic importance of financial institutions, markets and instruments: initial considerations – background paper. Report to the G-20 Finance Ministers and Central Bank Governors / IMF, BIS, FSB. – October 2009 [Electronic resource]. – Available from: <http://www.imf.org/external/np/g20/pdf/100109a.pdf.3>.
7. Про банки і банківську діяльність: Закон України № 2121-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123655&cat_id=123321.
8. Парипа К.В. Сутність системно важливих банків та їх значення для забезпечення стійкості фінансового сектору країни / К. В. Парипа // Вчені записки Тавр. нац. ун-ту ім. В.І. Вернадського. – 2012. – № 1. – С. 136-146.
9. Лавренюк В. В. Онтологія природи та сутність системно важливих банків / В.В. Лавренюк // БІЗНЕС-ІНФОРМ. – 2014. – № 5. – С. 363-369.

ГУРІНА

УДК 330.3:015.34

Ганна Сергіївна
gurina_gs@ukr.netФАКТОРИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ
АВІАЦІЙНОГО КОМПЛЕКСУFACTORS OF DEVELOPMENT OF EXPORT POTENTIAL OF ENTERPRISES OF
AVIATION COMPLEX

к.е.н., доцент

Стаття присвячена дослідженню факторів розвитку експортного потенціалу в сучасних умовах господарювання в Україні. У статті визначено перспективи та ризики, пов'язані з розвитком та нарощуванням експортного потенціалу.

Статья посвящена исследованию факторов развития экспортного потенциала в современных условиях ведения хозяйства в Украине. В статье определены перспективы и риски, связанные с наращиванием экспортного потенциала.

The article is sanctified to research of factors of development of export potential in the modern terms in Ukraine. Prospects and risks related to development and increase of export potential are certain in the article.

Ключові слова: потенціал, фактори розвитку, авіаційний комплекс

Ключевые слова: потенциал, факторы развития, авиационный комплекс

Keywords: potential, factors of development, aviation complex

ВСТУП

Одна з умов інтеграції економіки України у світову економічну спільноту є оцінка експортного потенціалу, його здатність до адаптації та переорієнтації під впливом факторів внутрішнього і зовнішнього середовища. Для успішної діяльності підприємств авіаційного комплексу необхідно мати

чітке розуміння перспективи виходу на зовнішній ринок, а перед тим проаналізований експортний потенціал та ємність зарубіжного ринку.

Питанням розвитку підприємств та експортного потенціалу приділено багато уваги у працях вітчизняних та іноземних науковців. Зокрема, ці проблеми досліджували такі автори:

Таблиця 1

Визначення терміну «експортний потенціал»

№	Визначення	Автор
1	Експортний потенціал – це частина загального економічного потенціалу, що здатна відтворювати свої конкурентні переваги на зовнішньому ринку або обсяг благ, які національна економіка може створити і реалізувати за межі держави. Це поняття можна застосовувати як до країни в цілому, так і до окремих галузей чи підприємств [1].	Бегма В.М.
2	Експортний потенціал – сукупність природних, виробничих, науково-технічних, трудових та фінансових ресурсів країни, що використовуються або можуть бути використані для розвитку її зовнішньоекономічних зв'язків [3].	Фомішин С.В.
3	Експортний потенціал – можливості країни з експорту продукції; продукція, що має конкурентні переваги і може конкурувати на зовнішньому ринку [4].	Голіней С.В.

Проте, недостатньо опрацьованим є питання факторів розвитку експортного потенціалу авіаційних підприємств.

Саме тому є підстави розглядати експортний потенціал у рамках загальнодержавного економічного

потенціалу як один аспект з багатьох, в якому відображаються можливості авіаційної галузі інтегруватись у світовий економічний простір. Виходячи з цього, економічний потенціал можна представити в наступному вигляді: (рис. 1).

ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ	
ВИРОБНИЦТВО	РЕАЛІЗАЦІЯ
Потенціал промислових галузей України	- Потенціал внутрішнього (локального) ринку; - Експортний потенціал.

Рис. 1. Складові експортного потенціалу
[Складено автором за [1, 4]]

У сучасних умовах господарювання успішнішими на міжнародному ринку є ті підприємства, які дотримуються прогресивних поглядів щодо розвитку, використання та вдалого поєднання експортно-орієнтованої стратегії в діяльності та насичення внутрішнього ринку на основі дослідження широкого діапазону можливостей, формування прогресивної команди керівників для підвищення якості виробництва і ведення зовнішньоекономічної діяльності. Отже, проблема розвитку експортного потенціалу підприємства є надзвичайно актуальною в умовах постійних змін у міжнародному середовищі, зважаючи на політичну та економічну ситуації по всьому світу.

МЕТА РОБОТИ

Дослідження сучасних факторів розвитку експортного потенціалу підприємств України, визначення факторів розвитку безпосередньо авіаційного комплексу в сучасних економічних умовах.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною базою дослідження є наукові праці вітчизняних та зарубіжних науковців, Інтернет-ресурси, статистичні дані Національного інституту стратегічних досліджень.

При здійсненні дослідження експортного потенціалу підприємств використано методи узагальнення, порівняння, структурно-логічного аналізу.

РЕЗУЛЬТАТИ

Концепція реалізації механізму розвитку експортного потенціалу авіаційного комплексу повинна включати стратегію розвитку експортного потенціалу авіаційного комплексу.

При цьому в багатьох державах активне нарощування експорту розглядається в комплексі з різних напрямів (розвитку технологій, виробничого потенціалу, маркетингу), зокрема одним із пріоритетів розвитку експортного потенціалу виступає ефективна структурна перебудова авіаційних комплексів в процесі їх інтеграції у світову економіку на основі інвестицій та інновацій. Світовий досвід США, Німеччини, Швейцарії, Японії, Південної Кореї, Сінгапуру, Тайваню, а також ряду інших країн, свідчить про об'єктивні вигоди та переваги участі підприємств (компаній, галузей, держав) в міжнародному поділі праці, пов'язаних з використанням експорту своїх товарів. Значимість експорту як основи вирішення проблем конкурентоспроможності та підтримки національного виробництва помітно зросла з початку ХХІ ст. В умовах глобалізації економіки спостерігається пряма пропорційна залежність між ступенем розвиненості експорту та ефективним функціонуванням усього господарського комплексу. Рівень розвитку внутрішньої економіки, як правило, тим вище, чим могутнішим є рівень експорту в державі. В подальшому для досліджень визначимо основні поняття, що будуть використані у сфері розвитку авіаційного комплексу.

Авіаційний комплекс розглядається як сукупність підприємств з розробок, випробувань, виробництва, продажу, експлуатації, модернізації та ремонту, які утворюють декілька взаємопов'язаних компаній або галузь економіки держави, пов'язану з авіацією.

Особливостями товарів авіаційного комплексу є високий рівень технологічності, велика початкова вартість необхідних фінансових, технологічних та кадрових ресурсів для організації виробництва; великі терміни розробок, іспитів та виробництва продукту, складний рівень кооперації виробників, високий рівень сертифікації та контролю якості виробів, високий рівень гарантій безпеки, високий рівень підготовки фахівців з експлуатації товарів авіаційного комплексу, наявність гарантій після продажу товарів сервісну підтримку їх експлуатації. Це в цілому обумовлює складність на теоретико-методологічному рівні наукових досліджень економічних показників функціонування авіаційного комплексу та його розвитку, зокрема виробничого та експортного потенціалів, конкурентоспроможності, системи маркетингу товарів авіаційного комплексу.

Здійснення експорту, як результату досягнення конкурентоспроможності товару на зовнішньому ринку, свідчить одночасно про ефективну роботу підприємства як з погляду його контрагентів, так і з погляду зовнішнього оточення. У цьому полягає подвійність експорту з позицій його участі в забезпеченні ефективної діяльності підприємства: *експорт* одночасно виступає і як фактор, і як результат ефективної роботи підприємства. Експорт, як результат ефективної зовнішньоекономічної діяльності підприємства, стає можливим тільки у випадку, якщо продукція підприємства є конкурентоспроможною на світових ринках.

Ключовим фактором розвитку сучасних підприємств є ефективне запровадження експортно-орієнтованої стратегії виробництва, що передбачає створення сприятливих умов для формування конкуренції на ринку.

Для економічного розвитку та підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки країни, більш перспективною альтернативою є створення умов для підприємств авіаційного комплексу в нарощуванні експортного потенціалу та стабільної інтеграції в світове господарство. Успішні стратегічні та тактичні дії можуть стати базою для реалізації стратегічних планів, пов'язаних з виходом підприємства на нові ринки, диверсифікацією діяльності, створенням унікальних компетенцій в сфері авіації. При виході на зовнішні ринки головною передумовою розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України з іншими державами стає розвиток саме зовнішньоекономічного потенціалу, складовою якого є експортний потенціал.

ВИСНОВКИ

Сучасний розвиток більшості авіапідприємств є результатом ефективної підтримки розвитку інновацій в діяльності та нестандартних підходів в управлінні за умови нестабільного внутрішнього та зовнішнього середовища.

В умовах глобалізації промислового виробництва, торгівлі та дії світової організації торгівлі (СОТ) ключовим напрямком розвитку держав стає формування і ефективне використання високотехнологічних секторів економіки, зокрема авіаційної комплексу. При обмеженості внутрішнього ринку важливим фактором цього розвитку є орієнтація на зовнішньоекономічну діяльність.

Експорт продукції, послуг, технологій забезпечує не лише темпи, а і якість економічного зростання, посилення його інтенсивної складової, інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств. Доходи від експорту дають можливість підприємствам виробляти, а також закуповувати за кордоном нову техніку та технології і, за рахунок чого постійно, оновлювати виробництво до рівня світових стандартів. Коопераційні зв'язки поширюють цей вплив і на постачальників ресурсів, що дозволяє забезпечувати сучасний стан та розвиток підприємств і цілих секторів економіки країни. Особливо підвищені вимоги світових організацій до безпеки польотів, якості авіаційної техніки (АТ), примушують підприємства авіаційного комплексу України постійно удосконалювати виробництво, експлуатацію, ремонт АТ, підвищувати екологічність, комфорт, рівень безпеки польотів літальних апаратів у відповідності до міжнародних стандартів. Постійне

удосконалення забезпечується за рахунок реалізації можливостей для розвитку потенціалу підприємств.

Список використаних джерел

1. Бегма В.М. Деякі аспекти визначення експортного потенціалу українського оборонно – промислового комплексу // «Проблеми науки». – 2007. – № 7. – с. 45 – 51.
2. Військово-технічна та оборонно-промислова політика України в сучасних умовах: аналіт. доповідь / В.М. Бегма, О.О. Свергунов; упорядник В.М. Маркелов [за заг. ред. В.М. Бегми]. - К.: НІСД, 2013 - 112с.
3. Фомишин С.В. Международные экономические отношения на рубеже тысячелетий: Учебное пособие / Фомишин С.В. – Херсон: Олди-плюс, 2002. – 560 с.
4. Голіней С.В. Державне регулювання експортного потенціалу України // «Механізм збалансованого розвитку промислового виробництва». – Київ, 2005. – с. 130-139.
5. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua/
6. Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/451/>

ХОХУЛЯК

Олеся Олександрівна
oleolex.22@gmail.com

УДК 332.1:[338.46:34](477)

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ РИНКІВ ЮРИДИЧНИХ ПОСЛУГ У КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ (НА ПРИКЛАДІ ФРАНЦІЇ, НІМЕЧЧИНИ ТА ШВЕЙЦАРІЇ)

SPECIFICS OF REGULATION OF REGIONAL LEGAL SERVICES MARKETS IN WESTERN EUROPE (ON THE EXAMPLE OF FRANCE, GERMANY AND SWITZERLAND)

к.е.н., доцент кафедри соціально-гуманітарних та загально-економічних дисциплін, Новокаховський гуманітарний інститут Відкритого Міжнародного університету розвитку людини "Україна"

У статті досліджуються стан та особливості регулювання регіональних ринків юридичних послуг у країнах Західної Європи на прикладі Франції, Німеччини та Швейцарії. Виявлено найбільш уживані інструменти регіонального регулювання ринку юридичних послуг у Франції, Німеччині, Швейцарії та Україні. Здійснено пошук можливостей поширення позитивного досвіду західноєвропейських країн у сфері регіонального регулювання ринку юридичних послуг на територію України.

В статье исследуются состояние и особенности регулирования региональных рынков юридических услуг в странах Западной Европы на примере Франции, Германии и Швейцарии. Выявлено наиболее употребляемые инструменты регионального регулирования рынка юридических услуг во Франции, Германии, Швейцарии и Украине. Осуществлен поиск возможностей распространения положительного опыта западноевропейских стран в сфере регионального регулирования рынка юридических услуг на территории Украины.

The article deals with the state and peculiarities of regulation of regional legal services markets in Western European countries on the example of France, Germany and Switzerland. Were detected most commonly used instruments for regional regulation of the legal services market in France, Germany, Switzerland and Ukraine. Were searched possibilities to extend the positive experience of Western European countries on the territory of Ukraine in the area of regional regulation of the legal services market.

Ключові слова: юридична послуга; ринок юридичних послуг; інструменти регіонального регулювання ринку юридичних послуг

Ключевые слова: юридическая услуга; рынок юридических услуг; инструменты регионального регулирования рынка юридических услуг

Keywords: legal service; market of legal services; instruments of regional regulation of legal services

ВСТУП

Європейський вектор, обраний Україною, породжує і опосередковує прямі і зворотні зв'язки, що виникають між її правовою системою, інститутами з правовою системою Європейського Союзу, зумовлює гармонізацію та уніфікацію процедур, технологій та вимагатиме при трансформації ринку юридичних послуг враховувати особливості європейського права (права ЄС), сформованого на основі конвергенції та дивергенції романо-германського і англосаксонського права. Європейське право суттєво впливає не тільки на національні правові системи держав-членів ЄС, його численні норми, але й на українську правову систему, особливо в таких галузях, як адміністративне, митне, фінансове, трудове право, які інкорпорується у відповідні галузі всіх національних правових систем ЄС.

Однією зі складових розвитку ринку юридичних послуг України загалом та його регіонального рівня

зокрема є переймання та застосування світового досвіду поєднання механізмів вільного ринкового регулювання, саморегулювання, регулювання з боку державних та територіальних органів управління. Кожний з механізмів такого регулювання є унікальним для певної країни, але для ринку юридичних послуг визначним чинником є система права, яка склалася у державі: 1) романо-германська (континентально-європейська) правова система (Франція, Німеччина, Іспанія, Польща, Швейцарія, та ін. Правові системи слов'янських країн, зокрема Росії та України, споріднені саме через цей тип правових систем), яка поєднує норми, принципи, інститути та галузі права; 2) англо-американська система, яка базується переважно на процедурах, процесах, судовій практиці, судовому прецеденті (США, Канада, правові системи Британської Співдружності націй; 3) змішана система, яка виникла на стику двох класичних правових систем і як основну перевагу має взаємне співробітництво та партнерство скандинав-

ських кран для підготовки уніфікованих якісних законів та інших нормативно-правових актів. Досвід зарубіжних країн щодо становлення, функціонування та розвитку національного та регіонального ринків юридичних послуг не слід застосовувати механічно. Доцільним буде визначити інструменти, що використовують для підтримки розвитку регіональних ринків юридичних послуг у країнах романо-германської сім'ї, до якої історично тяжіє правова система України. Однак, наукових досліджень, присвячених даній проблематиці, у сучасній вітчизняній економічній науці дуже мало, що в іще більшій мірі актуалізує потребу детального вивчення особливостей регулювання регіональних ринків юридичних послуг у країнах західної Європи.

МЕТОЮ СТАТТІ є дослідження стану та особливостей регулювання регіональних ринків юридичних послуг у країнах Західної Європи на прикладі Франції, Німеччини та Швейцарії та виявлення можливостей поширення їх позитивного досвіду у даній сфері на території України.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, та нормативно-правові акти. При проведенні дослідження використано метод хронологічного, історичного та системно-структурного аналізу – для узагальнення теоретичних засад формування та функціонування регіональних ринків юридичних послуг у країнах Західної Європи, а також методи логічного аналізу, синтезу, узагальнення та порівняння – для ідентифікації сутності та характеристик регіонального ринку юридичних послуг у Франції, Німеччини, Швейцарії та Україні.

РЕЗУЛЬТАТИ

Досліджуючи європейський досвід регулювання ринку юридичних послуг, слід окремо акцентувати увагу на специфіці окремих національних ринків, способах державного регулювання, інструментах регіональної політики та практиці саморегулювання даного ринку. Зокрема, на початок 90-х років XX ст. у Франції закріпилися міжнародні юридичні та консалтингові компанії, керовані з Лондона і США, які реально контролювали значну частину ринку юридичних послуг. Таке широке і агресивне проникнення на французький ринок правових послуг англо-американських гігантів юридичного бізнесу спровокувало ряд складних проблем, особливо для регіонального сегмента ринку юридичних послуг, який програвав у конкурентній боротьбі з крупними іноземними компаніями. Саме прагнення забезпечити конкурентоспроможність французьких юридичних фірм перед широко представленими на ринку англо-саксонськими юридичними компаніями було одним з основних мотивів реформування ринку юридичних послуг Франції. Допомогло реформі і те, що в цих фірмах вже працювали французькі адвокати, які з часом вийшли на ключові пости в управлінні національними офісами транснаціональних корпорацій. У результаті реформ «адвокатура

придбала більший авторитет, юридична практика отримала додатковий імпульс до розвитку, а національний ринок юридичних послуг завоював нові позиції» [8].

Адвокати Франції традиційно не утворювали професійні та регіональні об'єднання. Однак з 1954 р ситуація стала поступово змінюватися і особливо помітно це стало після 1971 р., коли дозволили діяльність подібних адвокатських об'єднань. Почали створювати різні форми спільної діяльності адвокатських контор, адвокатських асоціацій, цивільно-правові товариства, що наділяються правосуб'єктністю, з власним фірмовим найменуванням і капіталом – 2011 р. було вже 6467 професійних об'єднань проти 4087 у 2001 р. З них 45,2 % становили так звані товариства осіб вільних професій з обмеженою відповідальністю (*Société d'exercice libéral à responsabilité limitée – SELARL*), а професійні цивільні товариства (*Société civile professionnelle – SCP*) – 34,8 %. У формі асоціацій працювало 12,8 % адвокатських бюро [4].

Клієнти надають перевагу невеликим французьким юридичним фірмам, оскільки ті переважно пропонують дуже якісний сервіс за оптимальною ціною. Окрім того, місцеві клієнти воліють працювати з невеликими юридичним компаніями, що мають вузьку спеціалізацію. Тому французькі юристи, створюючи невеликі фірми, просто задовольняють бажання потенційних клієнтів працювати з тими експертами, які спеціалізуються на одній-двох галузях права. Тенденцію зміщення інтересу замовників у бік butikів стимулювала і економічна криза 2008–2009 р., коли великі клієнти безжально скорочували бюджети на непрофільні юридичні послуги. Тоді невеликі фірми, запропонували більш гнучку політику ціноутворення та орієнтацію на вузьку спеціалізацію, відвоювали лідируючі позиції на ринку.

Практика розширення юридичної професії у Франції може стати цікавою як для України, так і для європейських країн, які отримали потужного конкурента. Французькі адвокати зуміли знайти золоту середину: не давши підпорядкувати себе фінансовим структурам, вони залучили до своєї спільноти консалтингових юристів, відкривши для адвокатури щонайменше кілька десятків напрямків діяльності [8]. Проте французька адвокатура залишається соціально відповідальною, захищаючи та консультуючи громадян незалежно від їх матеріального достатку. Адвокатський корпус є реальною суспільною силою, здатною впливати на суспільні процеси, серед них і проведення законодавчих реформ [4].

На відміну від Франції, у Німеччині поняття та інститути римського права були запозичені «у чистому вигляді». Тому, регіональні чинники були і залишаються визначними для німецького ринку юридичних послуг. Найбільша еволюція ринку юридичних послуг Німеччини сталася наприкінці 80-х рр. XX ст., коли Конституційний суд Німеччини визнав вимогу закону, за яким юридичним фірмам заборонялося мати представництва більш ніж в одному місті країни, неконституційним. Законодавством фірми

дозволялося вести справи тільки в двох судах (першої та другої інстанцій), причому виключно за місцем її знаходження. У зв'язку з цим постійно були потрібні адвокати, які виконували б доручення фірми в інших містах. Це призвело до того, що юридичні фірми Німеччини діяли лише на локальному рівні і здебільшого були невеликими (2–3 адвокати) [6]. З середини 90-х рр. розпочався процес злиття та укрупнення німецьких юридичних фірм, їх експансії в регіони, після чого до них почали виявляти інтерес американські та англійські колеги.

Різноманіття ринку юридичних послуг Німеччини певною мірою відображає устрій економіки країни в цілому та її регіонів (земель). Тут можна спостерігати і великий міжнародний бізнес, і великі сімейні фірми (які більш консервативні у виборі консультантів і вимагають індивідуального підходу до супроводу своїх справ). Регіональні представництва німецьких фірм досить потужні, та й самі регіональні фірми мають велике значення. Саме яскрава децентралізація є визначальною специфічною рисою юридичного ринку ФРН – наявні декілька юридичних центрів, що визначаються економічною активністю відповідних регіонів (Гамбург, Дюссельдорф, Франкфурт (корпоративне, фінансове право, М&А), Мюнхен (практики, пов'язані з високими технологіями). Статус Берліна як адміністративно-політичного центру визначає спеціалізацію юридичних фірм у сфері нерухомості, співпраці з урядом [2; 6; 9; 7].

Німецька система надання безкоштовної юридичної допомоги, з порівняно з іншими подібними системами, є унікальною. Це чиста модель «judicare» – програми, що фінансується на федеральному рівні державою і в межах якої юридичні послуги малозабезпеченим надають безкоштовно або за зниженими цінами. У її межах відсутня будь-яка централізована структура управління. Зазначений ринковий сегмент є виключно регіональним, у Німеччині не існує національного бюджету безкоштовної юридичної допомоги, її надання визначається виключно попитом і не пов'язане з визначенням будь-яких пріоритетів або встановленням черговості. Усі 16 земель Федеративної Республіки Німеччини фінансують юридичну допомогу через бюджети тих органів, які відповідають за різні судові системи, кожна зі своїм бюджетом безкоштовної юридичної допомоги [1, с. 85-87].

Отож, до основних чинників, що впливають на розвиток німецького національного та регіонального ринків юридичних послуг належать яскраво виражена децентралізація; наявність декількох потужних регіональних економічних та адміністративно-політичних центрів; консерватизм у підготовці національних кадрів; високий ступінь міжнародної інтеграції німецьких юридичних компаній за низького рівня проникнення на німецьких ринок великих міжнародних компаній світового рівня.

Швейцарія – порівняно маленька країна, але їй вдалося завоювати авторитет в галузі права. Місцевий юридичний ринок врегульований ефективністю правової системи, довгостроковою соціальною та економічною стабільністю, захистом

вільної конкуренції і правом власності [5]. Національні особливості місцевого юридичного бізнесу полягають у тому, що на кожному підприємстві знайдеться договірні і консультаційна робота для юриста, який може виконувати будь-які функції, окрім супроводу справ у суді – це прерогатива адвокатів. Через конфедераційний устрій політичної системи на ринку юридичних послуг використовують принцип децентралізації. Зокрема, оподаткування на прибуток корпорацій стягується тут на трьох рівнях: федеральному, кантональному і муніципальному. Дуже важливим є регіональний рівень ринку юридичних послуг Швейцарії, оскільки більшу роль відіграє місцезнаходження підприємств, адже податки значно різняться залежно від кантонів, місця реєстрації компанії. Велику роль для розвитку юридичної фірми відіграє популярність регіону (Женева, Цюрих, Цуге, Базель).

Швейцарська адвокатура через історичні особливості, розвивалася в кожному кантоні по-своєму, що породило широке розмаїття правового регулювання адвокатської діяльності в суб'єктах Швейцарської Конфедерації. Століттями адвокати використовували своє монополне право на судове представництво тільки в межах свого кантону. 1 червня 2002 р. набув чинності Закон «Про свободу пересування адвокатів в Швейцарії», який врегулював питання допуску адвокатів до професійної діяльності на всій території Швейцарії, а також правила допуску адвокатів ЄС в Швейцарії і допуск швейцарських адвокатів до практики в країнах ЄС. Детальне ж регулювання адвокатської діяльності як і раніше здійснюють кантони. Загальнофедеральних наглядових органів в галузі адвокатури в Швейцарії немає, питання допуску до професії та дисциплінарної відповідальності адвоката також перебувають у компетенції кантональних наглядових органів. Це державні органи, куди можуть входити залежно від кантону професори і доктори юридичних наук, адвокати та судді.

Основною складністю ринку юридичних послуг Швейцарії є висока конкуренція в регіональному сегменті. Робота юридичних фірм та приватних практикуючих юристів характеризується високим рівнем професійної освіти, мотивації і лояльності. Навіть незважаючи на успішне складання кваліфікаційного іспиту місцевому адвокату, юристові доводиться інвестувати час у свій професійний розвиток і постійно підвищувати кваліфікацію.

Адвокатська етика розвинена в кантональному (регіональному) Кодексі правил професійної етики. Швейцарські юристи мають ряд соціальних гарантій і працюють в сприятливому податковому середовищі. Послуги адвоката оплачують відповідно до договору і на підставі тарифних ставок, які затверджує кантон. Закон і Кодекс професійної етики не допускають укладення угоди між адвокатом і його клієнтом про надання гонорару у вигляді частини виграної справи (так званий гонорар успіху – *pactum de quota litis*), але зберігають можливість додаткового преміювання адвоката за результатами виграної справи (*pactum de palmario*). Закон зобов'язує адвокатів

надавати безкоштовну юридичну допомогу малозабезпеченим громадянам. У кантонах існують також юридичні бюро, так звані клініки, де неможливо громадяни за символічну плату – 15 швейцарських франків, можуть отримати консультації з різного роду юридичних питань.

Швейцарський досвід, зважаючи на значний регіональний складник, дає для української практики прекрасні напрацювання в сфері організації регіональних добровільних професійних об'єднань, у практиці децентралізації регулювання ринку юридичних послуг, регіонального регулювання ринку, в організації професійного розвитку, підвищення кваліфікації, мотивації і лояльності юристів, у наданні регіональним юридичним співтовариством безкоштовної юридичної допомоги малозабезпеченим громадянам, у розвитку маркетингових інструментів конкурентної боротьби. Перспективи співпраці з українськими юристами або клієнтами можна розглядати в плані юридичного фонду між регіонами України та кантонами Швейцарії, обміну робочою практикою на міжнародному рівні, спільною роботою над проектами.

ВИСНОВКИ

Таким чином, як свідчить передовий досвід провідних європейських країн, таких як Франція, Німеччина та Швейцарія, саморегулювання ринку юридичних послуг є ефективним за його підтримки на національному та регіональному рівнях. В умовах сучасної ринкової економіки найкращий результат в регулюванні ринку досягається при гармонійному поєднанні і взаємному доповненні державного, регіонального та саморегулювання. Від стану та тенденцій розвитку національних та регіональних ринків юридичних послуг залежить не тільки можливість конкретної особи чи суб'єкту бізнесу отримати професійну юридичну допомогу, але і загальний стан прав та свобод в країні, рівень соціально-економічного розвитку та ділова активність.

Список використаних джерел

1. Бесплатная юридическая помощь: модель взаимодействия государства и гражданского общества (зарубежный и российский опыт): сборник докладов / Ин-т права и публичной политики. – М.: ООО «Акварель», 2011. – 375 с.
2. Глобальный рынок юридических услуг: некоторые тенденции и цифры, 2012 г. / А. Муранов, А. Хизунова, Д. Зайнуллина, М. Смирнова. – [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://zakon.ru/blogs/globalnyj_rynok_yuridicheskix_uslug_nekotorye_tendencii_i_cifry/6312.
3. Литвинский Д. Три источника расширения французской адвокатуры / Д. Литвинский. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://pravo.ru/review/face/view/67735/>.
4. Литвинский Д. Французская граница адвокатской монополии / Д. Литвинский. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://pravo.ru/review/face/view/42278/>.
5. Магута П. Адвокатура кантонов / Павел Магута // Орган Федеральной палаты адвокатов РФ «Новая адвокатская газета». – 2008. – № 8. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.advgazeta.ru/rubrics/11/115>.
6. Реманн В. Прошедший год был очень успешным для большинства европейских юридических фирм [интервью] / Вольфганг Реманн // Приложение к журналу «Корпоративный юрист». Рынок юридических услуг за рубежом. – 2008. – № 2. – С. 16-18.
7. Сайт дослідницької компанії Best Lawyers International. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bestlawyers.com/>
8. Хохуляк О.О. Особливості формування цінової політики на ринку юридичних послуг в Україні / О.О. Хохуляк // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. – Черкаси: ЧДТУ, 2013. – Ч. III. – № 33. – С. 148-152. – (Серія «Економічні науки»).
9. Шевчук В.О. Диспропорції та проблеми розвитку внутрішнього споживчого ринку: регіональний аспект / В.О. Шевчук, М.М. Мунько // Регіональна економіка. – 2008. – № 4. – С. 45-53.

ХОМЯК

Мирослав Степанович
m.s.hamster@outlook.com

УДК 332.1:66

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
РЕГІОНІВINSTITUTIONAL SUPPORT FOR ECONOMIC DEVELOPMENT OF
REGIONS

к.е.н., докторант, Національний університет Державної податкової служби України

Стаття присвячена з'ясуванню сутності інституційного забезпечення економічного розвитку регіонів з визначенням його структури та особливостей в Україні. В статті обґрунтована необхідність узгодження інституційного забезпечення регіонів у відповідності до європейських вимог та з врахуванням обраного напрямку децентралізації.

Статья посвящена определению сущности институционального обеспечения экономического развития регионов с определением его структуры и особенностей в Украине. В статье обоснована необходимость согласования институционального обеспечения регионов в соответствии с европейскими требованиями и с учетом выбранного направления децентрализации.

The article is devoted to clarifying the nature of institutional support of regional economic development with determination of its structure and peculiarities in Ukraine. The article justifies the need to harmonize institutional support of regions in accordance with European standards and in view of the chosen direction of decentralization.

Ключові слова: інституції, регіональна економічна політика, регіональний розвиток

Ключевые слова: институции, региональная экономическая политика, региональное развитие

Keywords: institutions, regional economic policy, regional development

ВСТУП

Загальну теорію інституційних перетворень розвивали в ХХ ст. Д. Бром, Дж. Б'юкенен, Д. Норт. Проте, з огляду на актуальність цієї проблеми в сучасних вітчизняних умовах, вона знайшла відображення також і в працях українських вчених. На початку ХХІ ст. особливу увагу в цьому напрямі приділяли Б. Данилишин, Д. Клинов, Т. Пепа – аналізували значення інституційного забезпечення в розвитку регіональної економіки; О. Черевко, який вбачає в інституційних перетвореннях один з факторів підвищення ефективності розвитку регіонів [1]; В. Воротін аналізував шляхи реформування державного управління в контексті конкурентоспроможності регіонів, та інші. Проте, незважаючи на численні дослідження, залишається невирішеною низка проблем, зокрема необхідність узгодження інституційного забезпечення регіонів у відповідності до європейських вимог та з врахуванням обраного напрямку децентралізації.

МЕТА РОБОТИ полягає у визначенні сутності та особливостей інституційного забезпечення в економічному розвитку регіонів.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти України та зарубіжних держав.

При здійсненні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо реалізації інституційного забезпечення.

РЕЗУЛЬТАТИ

На сучасному етапі інституційне забезпечення розвитку територій України характеризується повільністю, відсутністю системного підходу в реалізації, фрагментарністю державних заходів щодо забезпечення системних реформ місцевого та регіонального розвитку.

Соме тому в сучасних умовах важливим є налагодження ефективного інституційного забезпечення процесу реформування. Це потребує не лише реформування існуючих чи, за потреби, створення нових державних структур для управління реформами, удосконалення чинного законодавства щодо регіонального розвитку, але і формування та розвиток розгалуженої мережі громадських організацій які працюють у сферах системного реформування, як необхідної суспільної інституції, без якої не може ефективно відбуватися цей процес. Інституційне забезпечення регіонального розвитку є лише однією зі складових комплексної системи реформ на шляху децентралізації державної влади.

Також при вдосконаленні інституційного забезпечення необхідно враховувати, що в сучасних умовах невід'ємними елементами повинні бути інноваційність стратегічних рішень та відповідність

суспільним потребам, що, в свою чергу, вказує на ще одну проблему інституційного забезпечення. Їх розв'язання потребує посилення ролі додаткових факторів, зокрема діяльність експертного середовища поза системою виконавчої влади, адже, як показує закордонний досвід, в умовах децентралізації влади саме це ядро є другим після органів державної влади суб'єктом реалізації реформ, який стимулює перехід від консервативного централізованого способу управління. На сучасному етапі в Україні існує недостатня кількість джерел продукування альтернативних варіантів політики, а також апарат контролю за діяльністю органів державної влади має формальний характер, оскільки реально відповідальність за якість рекомендацій щодо розробки напрямів політики, в тому числі і регіональної, практично не накладається [2].

Це зумовлено тим, що здебільшого при вирішенні проблеми інституційного забезпечення системи управління спираються на твердження, що державне

управління є лише однією зі складових соціальної та політико-правової системи суспільства і не має жодних пріоритетів над іншими. З огляду на це, представники влади повинні сама прийняти рішення щодо свого місця в інституційному забезпеченні системи управління і необхідності стимулювання експертного сектору та сектору громадських організацій у забезпеченні впливу на систему контролю за темпами реформування за рахунок надання більших можливостей і повноважень громадським науковим та аналітичним центрам, громадським об'єднанням та органам місцевого самоврядування. Проте дієвих механізмів забезпечення такої системи управління та взаємодії в сучасних умовах не існує [3].

З огляду на це необхідно реформувати систему інституційного забезпечення розвитку регіонів, а для цього потрібно з'ясувати її структуру в сучасних умовах (рис. 1).

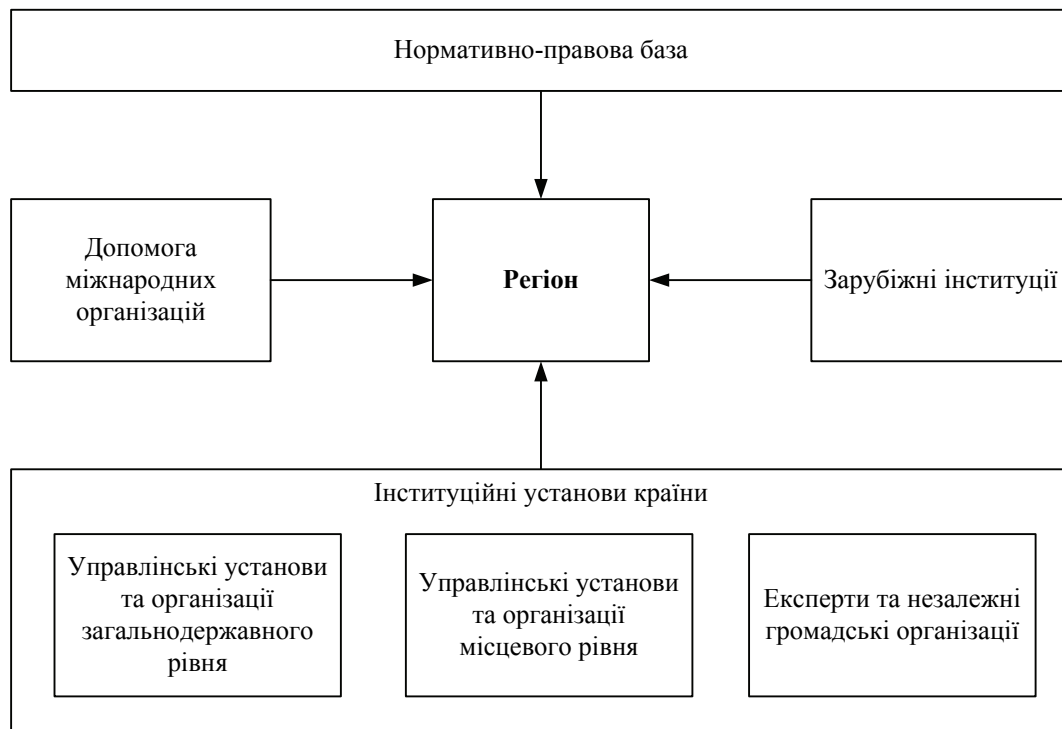

Рис. 1. Структура інституційного забезпечення регіону

Нормативно-правова база інституційного забезпечення. Найвищу юридичну силу в системі нормативно-правового забезпечення управління соціально-економічним розвитком на регіональному рівні має Конституція України, яка визначає особливості територіального устрою, системи місцевих державних адміністрацій та місцевого самоврядування. Зокрема, місцеве самоврядування згідно з нею є одним з провідних інститутів конституційного ладу [4, с. 112].

Крім Конституції питання регіонального розвитку регулюють і інші нормативно-правові акти. Зокрема, до них належать: «Про Концепцію державної регіональної політики», «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 р.», «Про заходи щодо впровадження

Концепції адміністративної реформи в Україні» та ін. [5]. Вони визначають принципи управління регіональним розвитком та основні дії в напрямі забезпечення розвитку регіонів, проте в співвідношенні між ними існує певна розбалансованість, зокрема за рахунок різноплановості державного управління.

Крім зазначених нормативно-правових актів існує ще й ціла система, що складається з комплексу законів, актів та наказів Президента України та відповідних міністерств, органів місцевого самоврядування. Серед них базовими є Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» та Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів». Перший з них визначає систему та гарантії місцевого самоврядування в Україні, засади і принципи

організації, діяльності і відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування, проте він не повною мірою регулює питання організації діяльності територіальних громад, формування і діяльності органів місцевого самоврядування. Другий, в свою чергу, визначає механізм планування розвитку регіонів, згідно з яким Кабінет Міністрів формує державну стратегію регіонального розвитку, а на її основі місцеві влади розробляють регіональні стратегії.

Ще одним важливим законом є Закон України «Про засади державної регіональної політики». В ньому визначається яким чином здійснюється інституційне забезпечення державної регіональної політики. А саме, через:

- спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань регіональної політики;
- Урядовий комітет з питань державної регіональної політики;
- Ради регіонального розвитку;
- агенції регіонального розвитку [6].

Крім вищезазначених нормативно-правових актів систему законодавчого забезпечення доповнюють наступні закони та розпорядження: «Про службу в органах місцевого самоврядування»; «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку»; «Про державні цільові програми»; «Про органи самоорганізації населення»; «Бюджетний кодекс України»; «Земельний кодекс України»; «Про генеральну схему планування території України»; «Про судоустрій»; «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні».

Щодо інституційних установ, що забезпечують економічний розвиток регіонів, до них належать: Кабінет Міністрів України, Міністерство регіонального розвитку та будівництва України, Рада регіонального розвитку.

З'ясуємо функції кожного з цих органів.

Кабінет Міністрів України утворив постійно діючий консультативно-дорадчий орган – Раду з питань регіонального розвитку та місцевого самоврядування, основними завданнями якої є здійснення аналізу державної регіональної політики, зокрема щодо розвитку місцевого самоврядування, пошук ефективних шляхів її вдосконалення; напрацювання спільних планів дій центральних, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з метою забезпечення збалансованого розвитку регіонів; підготовка пропозицій щодо: удосконалення законодавства з питань регіонального розвитку, місцевого самоврядування, адміністративно-територіального устрою держави; фінансового, матеріально-технічного, науково-методичного, кадрового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування; сприяння координації діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади з метою підтримки органів місцевого самоврядування у здійсненні власних та делегованих повноважень; забезпечення взаємодії органів виконавчої влади з

органами місцевого самоврядування, їх асоціаціями, іншими об'єднаннями та громадськими організаціями [7]. Таким чином, Рада з питань регіонального розвитку є комплексним органом з вирішення питань регіонального розвитку, стимулювання соціально-економічного розвитку в регіонах, а також стратегічного планування на загальнодержавному рівні.

Головним органом у системі центральних органів виконавчої влади України з питань забезпечення реалізації збалансованої політики розвитку територій з 2007 р. є Міністерство регіонального розвитку та будівництва України. Його основними завданнями є:

- участь у формуванні та забезпечення реалізації державної регіональної політики і політики у сфері будівництва, архітектури та містобудування, підготовку і внесення пропозицій щодо підвищення ефективності сприяння узгодженню діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у цій сфері, залучення громадськості до участі у підготовці та обговоренні проектів відповідних рішень органів державної влади;

- сприяння ефективному використанню економічного, наукового і трудового потенціалу, природних та інших ресурсів, а також особливостей регіонів, досягненню на цій основі підвищення рівня життя людей, оптимальної спеціалізації регіонів у виробництві товарів та наданні послуг;

- підготовку і внесення пропозицій щодо децентралізації та децентралізації повноважень центральних і місцевих органів виконавчої влади, оптимізації структури місцевих органів виконавчої влади, удосконалення механізму регулювання відносин «центр – регіони», адміністративно-територіального устрою України, правових, економічних, організаційних та інших засад розвитку державного управління і місцевого самоврядування, поліпшення роботи з надання місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування адміністративних послуг населенню;

- участь у розробленні та впровадженні правового, економічного та організаційного механізму вирівнювання і стимулювання сталого розвитку регіонів, їх співробітництва, здійсненні відповідно до законодавства заходів щодо подолання депресивності окремих територій, забезпечення функціонування спеціальних (вільних) економічних зон та територій пріоритетного розвитку [8].

Якщо на загальнодержавному рівні структури, покликані на формування та розробку інституційного забезпечення економічного розвитку регіону, узгоджені за функціями і повноваженнями, то на регіональному і місцевому рівні з цим виникають певні проблеми, що пов'язане з відсутністю чіткого розмежування повноважень, відповідальності та координації діяльності між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування на регіональному і міжрегіональному рівнях. Органи місцевого самоврядування не мають належного нормативно-правового та фінансового забезпечення для вирішення проблем регіонального розвитку, особливо економічного характеру. Зарубіжний досвід

показав, що в таких умовах ефективним для забезпечення політики економічного розвитку регіонів є створення мережі недержавних інституцій регіонального і місцевого розвитку. Вони стимулюють підвищення ролі та, в свою чергу, відповідальності місцевих органів влади, значення приватних підприємств та громадян у розвитку територій, забезпечують можливість участі і впливу на вирішення важливих проблем регіонального й місцевого розвитку [9]. До таких інституцій належать Ради регіонального розвитку.

Ради регіонального розвитку покликані на узгодження загальнодержавних та регіональних інтересів при розробці та реалізації державної регіональної політики. Також вони здійснюють попередній розгляд та схвалення проектів і плану реалізації Стратегії розвитку регіонів та інших питань щодо розвитку регіонів. До повноважень Рад належить також гармонізація законодавства України, що регулює діяльність у сфері житлово-комунального господарства, з відповідними нормативами та стандартами Європейського Союзу.

Проте поряд з перевагами є і свої недоліки в створенні таких Рад. Перш за все, створення кожної наступної призводить до збільшення витрат на їх утримання. Також за умов нераціональної організації таких установ виникає небезпека переходу від їх початкових повноважень до виконання тих самих функцій, що і регіональні ради щодо перерозподілу фінансових ресурсів, спрямованих на потреби розвитку регіону.

Ще однією небезпекою. При створенні таких Рад є те, що при реалізації адміністративно-територіальної реформи необхідним є чітке розмежування функцій і повноважень центральних та місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, інакше такі організації можуть перетворитись на додатковий елемент відтоку обмежених фінансових ресурсів та цільових бюджетних трансфертів, що призведе не лише до збільшення дефіциту фінансових ресурсів, але й зниження дієздатності органів місцевої влади.

Щодо інституційної підтримки економічного розвитку регіонів міжнародними установами та організаціями, то її прикладом у сфері розробки та реалізації державної регіональної політики в Україні може бути Програма ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні», угоду стосовно якої було підписано відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.11.2012 року № 1014-р та набрала чинності 19.12.2012 року (кошторис Програми – 20 млн. євро). Ця програма реалізується за двома напрямками:

– координація та розбудова інституційної спроможності: створення органу (Координаційної ради), який здійснюватиме координацію системи управління регіонального розвитку; розбудова інституційної спроможності представників українських органів виконавчої влади, місцевих органів влади, недержавних установ та академічних закладів через створення професійних мереж та системних тренінгів з питань регіонального розвитку (проект технічної допомоги ЄС «Підтримка політики

регіонального розвитку в Україні» (бюджет – 5,3 млн. євро);

– підтримка фінансування регіональної політики в Україні, зокрема впровадження проектів, спрямованих на виконання програм регіонального і місцевого розвитку в регіонах, відібраних згідно з визначеними критеріями, що відповідають найкращим стандартам політики регіонального розвитку (індикативний бюджет – 14 млн. євро) [10].

Щодо європейського досвіду економічного забезпечення розвитку регіонів, який доцільно імплементувати з поправками на вітчизняні реалії є те, що в цих країнах інститут держави відіграє у сучасній ринковій економіці визначну роль. На нього покладено забезпечення формування оптимального балансу між приватногосподарськими, колективними та суспільними інтересами, збереження конкурентних засад функціонування ринкової економіки. Тому в країнах ЄС державна підтримка регіонів реалізується у таких формах: державні гранти та субсидії; зменшення відсоткових ставок та податкових ставок по кредитах, які видаються з метою реалізації регіональних проектів; у вигляді державних гарантій та утримання; забезпечення регіональних проектів, що фінансуються, державними товарами та послугами на преференційній основі. Крім цього, часто застосовуються економічні методи державного регулювання щодо підтримки приватної ініціативи та підприємництва на місцевому рівні. До таких методів належить: надання доступу бізнесовим структурам до державних контрактів; мікрокредитування; фінансування розвитку інфраструктурних проектів на регіональному рівні; підтримка інноваційної діяльності; підтримка промислових парків та бізнес-зон; розвиток кластерів тощо [11, с. 49-59].

ВИСНОВКИ

Таким чином, система інституційного забезпечення економічного розвитку регіонів є доволі розгалуженою в сучасних умовах. Проте в сучасних умовах євроінтеграційних процесів та децентралізації розбалансованість між інституціями управління призводить до необхідності реформування у відповідності до європейських норм, особливо з огляду на те, що це є однією з вимог ЄС, а також на те, що для цього навіть було виділено кошти. Також доцільним є створення відповідних структур за міжнародним зразком.

З огляду на те, що в сучасних умовах забезпечення розвитку регіону, а отже і його фінансування, є ключовим завданням, важливим є з'ясування фінансових домінант розвитку регіону, отже в подальшому дослідження раціонально зосередити саме на цій проблемі.

Список використаних джерел

1. Лендшел М. Інституційний механізм реалізації регіональної політики в країнах Центрально-Східної Європи / М. Лендшел // Регіональна політика в країнах Європи. Уроки для України. - К., 2000. - С. 18-27.
2. Валентюк І. Інституційне забезпечення розвитку територій України [Електронний ресурс] /

І. Валентюк, Н. Сич, В. Сухенко // Режим доступу: <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2009-4-18.pdf>.

3. Куйбіда, В.С. Територіальне планування в Україні: європейські засади та національний досвід / В.С. Куйбіда, Ю.М. Білоконь. – К.: Логос, 2009. – 108 с.

4. Черевко О.В. Програмно-прогнозне забезпечення стійкого економічного розвитку регіонів України / О.В. Черевко // Регіональна економіка. – 2009. – № 2. – С. 112–116.

5. Програма економічних реформ на 2010 – 2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf.

6. Закон України № 156-19 від 05.02.2015 «Про засади державної регіональної політики» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/156-19>.

7. Про утворення Ради з питань регіонального розвитку та місцевого самоврядування: Постанова Кабінету Міністрів України від 2 квіт. 2009 р. №309 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua.

8. Положення «Про Міністерство регіонального розвитку та будівництва України»: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 трав. 2007 р. №750 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minregionbud.gov.ua>.

9. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку / за ред. д-ра екон. наук, проф. З.С. Варналія. – К.: Знання України, 2005. – 478 с.

10. Про Проект Підтримка політики регіонального розвитку в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surdpr.eu/about-project>.

11. Слава, С. Розвиток економічно проблемних територій: міжнародний досвід / С. Слава, Д. Амборський, І. Сегварі, М. Дацишин // Проект партнерства Канада – Україна «Регіональне врядування та розвиток». – К.: Вид-во «К.І.С.», 2007. – 144 с.

КАЛЮЖНА

Наталія Геннадіївна

kalujnaya.natalya@gmail.com

д.е.н., доцент кафедри міжнародної торгівлі, Київський національний торговельно-економічний університет

УДК 65.011.4

ПОТЕНЦІАЛ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА: ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ**TRADING COMPANY POTENTIAL: APPROACH TO THE DEFINITION AND FEATURES OF FORMATION**

У статті здійснено порівняльний аналіз поширених визначень терміну «потенціал». Обґрунтовано доцільність тлумачення потенціалу суб'єкта господарювання як його можливостей у певній сфері діяльності. Запропоновано підхід до трактування потенціалу торговельного підприємства з урахуванням загальних закономірностей та специфічних рис торговельної діяльності.

В статье осуществлен сравнительный анализ распространенных определений термина «потенциал». Обоснована целесообразность толкования потенциала субъекта хозяйствования как его возможностей в определенной сфере деятельности. Предложен подход к трактовке потенциала торгового предприятия с учетом общих закономерностей и специфических характеристик торговой деятельности.

This article provides a comparative analysis of common definitions of the term "potential". The expediency of interpretation potential of the economic entity as its capabilities in operations at certain area is grounded. The approach to the interpretation of trading company potential with the general laws and specific characteristics of trading activity is proposed.

Ключові слова: торговельне підприємство, суб'єкт господарювання, потенціал, можливість, здатність, економічні ресурси

Ключевые слова: торговое предприятие, субъект хозяйствования, потенциал, возможность, способность, экономические ресурсы

Keywords: trading company, economic entity, potential, capability, ability, economic resources

ВСТУП

Ринкова трансформація вітчизняної економічної системи, швидкі темпи змін конкурентних умов, дефіцит достовірної інформації зумовлюють необхідність своєчасної адаптації торговельних підприємств до мінливого зовнішнього середовища. Передумовою ефективності та дієвості такої адаптації є формування адекватного уявлення щодо співвіднесення реального становища торговельного підприємства з потенційно досяжним за умов, що склалися. Тобто, необхідним є оцінювання потенціалу підприємства з урахуванням його ресурсного забезпечення, конкурентних можливостей та поточних й стратегічних цілей торговельної діяльності. Відповідно, ключовим об'єктом управлінського впливу у такому випадку стає потенціал торговельного підприємства, що зумовлює необхідність формування системного уявлення щодо реалізації концепції потенціалу в економіці взагалі та установлення особливостей формування потенціалу підприємства торгівлі зокрема.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Дослідження різних аспектів формування та використання потенціалу суб'єкта господарювання

здійснено в роботах А.Е. Воронкової [1], В.Г. Герасимчука [7], С.О. Іщука [9], С.В. Князя [11], Н.С. Краснокутської [12], Є.В. Лапіна [13], І.П. Отенко [17] та ін. Особливості прояву потенціалу торговельного підприємства розглядалися у роботах []. Слід зазначити, що дослідники потенціалу торговельного підприємства зосереджуються, переважно, на практичних аспектах його прояву та реалізації, а саме:

надають рекомендації щодо управління потенціалом торговельного підприємства та визначення напрямів удосконалення цього процесу [7];

розкривають зміст чинників та надають систему принципів формування потенціалу [13];

визначають тенденції, що знижують рівень соціально-економічної ефективності та конкурентоспроможності підприємств торгівлі [18];

виокремлюють елементи ресурсного потенціалу підприємства торгівлі та надають класифікацію показників оцінки ефективності його використання [9];

здійснюють оцінювання фінансово-економічного стану підприємств торгівлі [15] та ін.

Водночас, поза увагою вчених залишаються загальні закономірності формування потенціалу торговельного підприємства, установлення його сутності та особливостей як предмету дослідження.

МЕТА СТАТТІ

Вирішенню цього завдання сприятиме, зокрема, установлення сутності потенціалу об'єкта дослідження та надання визначення поняття потенціалу торговельного підприємства, ґрунтуючись на специфіці його діяльності як економічного суб'єкта.

РЕЗУЛЬТАТИ

Вихідним етапом формування методологічної бази управління потенціалом будь-якого об'єкта є чітке визначення у використанні та співвідношенні основних понять. Аналіз поширених визначень потенціалу, наведених в табл. 1, дозволяє на основі виділення низки узагальнюючих ознак зробити наступні висновки щодо онтологічного сенсу цього терміну.

Головне, що поєднує різні визначення терміну «потенціал», полягає в тому, що всі вони базуються на виділенні певних потенціалоутворюючих чинників, у якості яких можуть розглядатися:

певна сукупність як наявних, так і прихованих ресурсів (запасів, засобів, джерел) у будь-якій області;

наявні та приховані здатності, що можуть виявитися за певних умов;

наявні та приховані можливості, передумовою виявлення та реалізації яких мають стати певні умови функціонування об'єкта.

Слід зазначити, що ототожнення цих понять, а тим більше їх розгляд в якості рівноважних потенціалоутворюючих чинників, не є ґрунтовним. Відповідно, з метою підвищення рівня термінологічної визначеності поняття потенціалу, слід окремо наголосити на необхідності розгалуження понять «можливість», «здатність» та «ресурс».

Передусім, трактування потенціалу як здатності видається дещо звуженим, адже наявність у об'єкта певних здатностей (до покращення свого поточного становища, здійснення якої-небудь діяльності, виконання певної роботи та ін.), ще не надає підстави стверджувати, що відповідні здатності можуть бути реалізовані. Як ґрунтовно зазначається в деяких визначеннях потенціалу [1, 21], практичне втілення цих здатностей відбувається лише під дією певних умов. У такому випадку створюється можливість для реалізації притаманних об'єкту здатностей.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз поширених визначень терміну «потенціал»

Автори	Трактування терміну «потенціал»	Аспекти поняття «потенціал», що знайшли відображення у його визначенні									
		Можливості		Здатності		Ресурси		Наявність певних умов	Наявність певної мети	Вказівка на сферу застосування	Вказівка на наявність закону або закономірності дії
		Наявні	Приховані	Наявні	Приховані	Наявні	Приховані				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Радянський енциклопедичний словник [21, с. 1058]	Засоби, запаси, джерела, що є в наявності та що можуть бути мобілізовані, приведені в дію, використані для досягнення певної мети, здійснення плану, рішення якої-небудь задачі					+	+		+	+	
Словник іншомовних слів [20, с. 283]	Можливість, наявні сили, запаси, засоби, які можуть бути використані	+	(+)			+			(+)		
Тлумачний словник української мови [4]	Приховані здібності, сили для якої-небудь діяльності, що можуть бути використані за певних умов				+			+	+		
Велика радянська енциклопедія [1]	Джерело, що є у наявності, яке здатне здійснювати певну дію або використовується для досягнення певної мети					(+)	(+)		+	(+)	
Великий економічний словник [2]	Сукупність наявних засобів, можливостей в якій-небудь області	+				+				+	

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Сучасний словник іноземних слів [22, с. 485]	Прихована можливість, здатність, сила, що може виявитися при відомих умовах		+		+			+			
Великий енциклопедичний словник [3]	Наявні можливості, ресурси, запаси, засоби, що можуть бути використані для досягнення, здійснення будь-чого	+				+			+		
Тлумачний словник російської мови С.І. Ожегова [23]	Ступінь потужності в якому-небудь відношенні, сукупність засобів, можливостей, необхідних для чого-небудь	+	(+)			+	(+)		(+)		
Авторське визначення	Можливості у якій-небудь області, які обумовлені наявністю відповідних здатностей, ресурсно забезпечені, та можуть бути реалізовані під дією певних умов, законів та закономірностей для досягнення певної мети	+		+		+	+	+	+	+	+
		Ключова категорія		Обумовлююча категорія	Чинники реалізації здатності						

+ - відповідний аспект наявний в аналізованому визначенні;

(+) - встановлення наявності відповідного аспекту в аналізованому визначенні є утрудненим

Таким чином, «можливість» може розглядатися як здатність, яка може бути виявлена лише за певних умов, що, фактично, є синонімом потенціалу об'єкта. Тому, за умови тлумачення потенціалу як можливості [3, 20, 23], необхідним є наголошення на тому, що відповідні можливості обумовлюються наявністю у об'єкта певних здатностей, які можуть бути виявлені та реалізовані лише за певних умов.

Іншим поширеним та, на наш погляд, недостатньо ґрунтовним, є визначення потенціалу з точки зору ресурсної концепції – як сукупності засобів, запасів, джерел, ресурсів [1, 21]. Саме з такої позиції і бере початок ресурсний підхід до трактування терміну «потенціал», який отримав широке застосування в економіці. Але звернемося, на разі, до визначення поняття «ресурси»: згідно зі словником С.І. Ожегова, ресурс – це засіб, до якого звертаються в необхідному випадку; запаси, джерела чого-небудь [23]. У Великому енциклопедичному словнику ресурси (від франц. ressource - допоміжний засіб) – це грошові кошти, цінності, запаси, можливості, джерела засобів, доходів [3]. Тобто ресурси, власне, й є сукупністю засобів, запасів, джерел та ін., і додатковий перелік цих складових є недоречним та тавтологічним. В контексті ж тлумачення потенціалу як сукупності ресурсів зазначимо, що найкращим чином помилковість відповідної точки зору доводить визначення ресурсів як кількісної міри можливості виконання якої-небудь діяльності [5]. Тобто, ресурси є лише одним з чинників, які формують можливості об'єкта: у випадку, якщо здатності об'єкта до певної діяльності ресурсно забезпечені, це, безумовно, підвищує ймовірність реалізації цих здатностей та їх трансформації у можливості об'єкта.

Таким чином, семантичний аналіз понять «можливість», «здатність» та «ресурси» дозволяє зробити наступні висновки в контексті дослідження сутності потенціалу суб'єкта господарювання (див. також рис. 1):

ототожнення потенціалу з ресурсами є недоречним, оскільки ресурси можуть розглядатися лише як один з чинників (за джерелом виникнення – внутрішніх) реалізації потенціалу, кількісна міра можливості виконання якої-небудь діяльності;

обумовлюючою категорією при встановленні сутності потенціалу, яка є передумовою реалізації можливості, є «здатність», тобто наявність у суб'єкта господарювання певних здібностей до виконання якої-небудь діяльності;

ключовою категорією у визначенні потенціалу є «можливість», яка реалізується за умови наявності у суб'єкта господарювання певних здатностей та належної забезпеченості його діяльності ресурсами.

Також необхідно відзначити, що реалізація здатностей суб'єкта господарювання завжди має певну цільову спрямованість (розвиток, підвищення ефективності функціонування та ін.). Вказівка на цей факт цілком ґрунтовно присутня в більшості аналізованих визначень [1, 3, 4, 21, 23] незалежно від того, які чинники (можливості, здатності, засоби, ресурси та ін.) розглядаються авторами в якості потенціалоутворюючих.

Відповідно, можна стверджувати, що найбільш ґрунтовним є тлумачення потенціалу як можливості, що обумовлена відповідними здатностями (як наявними, так і прихованими), передумовою виявлення та реалізації яких мають стати певні умови. Але вказівка на необхідність настання певних

умов здебільшого є відсутньою в аналізованих визначеннях. В той же час, саме виявлення умов та чинників, які сприяють (або, навпаки, перешкоджають) реалізації наявних та прихованих здатностей, є передумовою ефективного управління потенціалом будь-якого суб'єкта господарювання. Такі умови за джерелом виникнення можуть бути як зовнішні (об'єктивні), так й внутрішні (суб'єктивні).

Щодо обумовлюючих чинників, на наш погляд, в якості окремої їх групи доцільно виокремлювати закономірності, під впливом яких може відбуватися реалізація можливостей об'єкту дослідження, і які, переважно, мають якісний (описовий) характер. Доцільність виділення закономірностей в окрему групу обумовлюється тим, що функціонування будь-якого об'єкту дослідження відбувається під впливом законів, які відносяться до однієї з трьох груп:

фундаментальні, дія яких поширюється на всі сфери людського буття (наприклад, закони природи, закони еволюції, самоорганізації суспільства);

загальні, які стосуються суміжних у певному сенсі наукових областей (наприклад, закони збереження енергії, спрямованості процесів, періодичності проявляються в усіх природних науках та, у певному ступені, в науках гуманітарних);

специфічні, які є актуальними лише в межах певної наукової галузі (наприклад, закон вектору історичного розвитку в історії, закон генетики в біології, закон вартості в економіці та ін.).

В контексті дослідження, особливої значущості набуває врахування впливу на суб'єкта господарювання економічних законів, які відносяться до групи законів специфічних. Економічні закони – це стійкі, суттєві взаємозв'язки між економічними явищами, процесами, відносинами, наприклад, закон попиту та пропозиції, закон вартості, закон граничної корисності, що зменшується, закон зростаючих граничних витрат та ін. Окрім відсутності загального характеру, основною особливістю економічних законів є те, що вони, переважно, мають якісний та описовий характер, тобто відносяться скоріше до закономірностей.

Отже, до чинників реалізації здатності об'єкта доцільно віднести умови, закони та закономірності, під впливом яких функціонує об'єкт, та які, за джерелом виникнення, є зовнішніми до відношенню до нього. Завершуючи опис чинників реалізації здатності, нагадаємо, що в якості такого (внутрішнього за джерелом виникнення) чинника пропонується розглядати й ресурси об'єкта, які кількісно забезпечують перетворення його здатності на можливість.

З урахуванням викладених міркувань, може бути визначено сутність потенціалу суб'єкта господарювання, який представляється доцільним ототожнювати з його можливостями у певній області. Ці можливості обумовлюються наявністю у суб'єкта певних здатностей до здійснення відповідної діяльності, та мають бути ресурсно забезпеченими. Реалізація наявних здатностей відбувається під впливом зовнішніх об'єктивних чинників – законів та закономірностей, а також певних умов, які за джерелом виникнення можуть бути як зовнішніми

(об'єктивними), так і внутрішніми (суб'єктивними). Оскільки кінцевим призначенням реалізації здатностей суб'єкта господарювання є досягнення певної мети функціонування, визначення потенціалу має містити вказівку на цільове призначення його діяльності. Відповідно, представляється можливим визначити потенціал суб'єкта господарювання як сукупність можливостей у якій-небудь області, які обумовлені наявністю відповідних здатностей, ресурсно забезпечені, та можуть бути реалізовані під дією певних умов, законів та закономірностей для досягнення певної мети.

Доречно також в контексті визначення сутності потенціалу суб'єкта господарювання як економічної категорії уточнити поняття ресурсів, а саме – застосувати термін "економічні ресурси", під якими розуміються джерела, засоби забезпечення виробництва, сукупність ресурсів, використовуваних в господарській діяльності підприємства. Економічні ресурси найчастіше поділяються на природні (сировинні, геофізичні), трудові (людський капітал), капітальні (фізичний капітал), оборотні засоби (матеріали), інформаційні ресурси, фінансові (грошовий капітал). Щодо економічних ресурсів торговельного підприємства, дослідники виділяють такі їх групи (складові):

товарна, технічна, просторова, кадрова, фінансова [9];

фінансова, виробнича, трудова, клієнтська [19];

кадрова, фінансова, інформаційна, товарна, технічна [12].

Для уточнення мети діяльності торговельного підприємства пригадаємо, що до функцій торгівлі відносяться [16]: обмін результатів праці на гроші, тобто реалізація виробленої споживчої вартості; доведення товарів зі сфери виробництва у сферу споживання; активний вплив на виробництво і споживання.

Отже, можемо поточнити визначення потенціалу суб'єкта господарювання для випадку торговельного підприємства та сформулювати його таким чином: сукупність можливостей здійснення торговельної діяльності, які обумовлені наявністю відповідних здатностей, забезпечені системою економічних ресурсів (кадрових, фінансових, інформаційних, технічних та товарних), та спрямовані на реалізацію виробленої споживчої вартості з максимальною ефективністю.

ВИСНОВКИ

Результати дослідження дозволяють дійти висновку, що поняття потенціалу суб'єкта господарювання доцільно ототожнювати з його можливостями у певній сфері діяльності, які обумовлені наявністю у нього відповідних здатностей. Ці здатності можуть бути реалізовані під впливом низки обумовлюючих внутрішніх та зовнішніх чинників. До внутрішніх чинників відносяться ресурси та суб'єктивні умови реалізації можливості, до зовнішніх – об'єктивні умови реалізації можливості, а також закони та закономірності, що регламентують функціонування суб'єкта господарювання. Урахування специфічних

рис торгівлі як виду діяльності дозволяють визначити потенціал торговельного підприємства як сукупність можливостей здійснення торговельної діяльності, які обумовлені наявністю відповідних здатностей, забезпечені системою економічних ресурсів, та спрямовані на реалізацію виробленої споживчої вартості з максимальною ефективністю. Ключовим завданням управління потенціалом стає визначення та створення сприятливих організаційно-управлінських умов для реалізації здатностей суб'єкта господарювання, тобто їх перетворення на можливості здійснення певної діяльності.

Список використаних джерел

1. Большая советская энциклопедия [Электронный ресурс]: в 51 т. [ред. Б.А. Введенский, С.И. Вавилов]. – Изд. 2-е. – М.: Научное изд-во, 1950–1958. Режим доступа: <http://bse.sci-lib.com/pdletter1716.html>.
2. Большой экономический словарь / [ред. А.Н. Азрилян]. – Изд. 2-е, доп. и перераб. – М.: Институт новой экономики, 1997. – 864 с.
3. Большой энциклопедический словарь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.vedu.ru.
4. Великий тлумачний словник української мови / [уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел]. – К., Ірпін': ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
5. Вікіпедія. Вільна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://uk.wikipedia.org>.
6. Воронкова А.Э. Стратегическое управление конкурентоспособным потенциалом предприятия: диагностика и организация: [монография] / А.Э. Воронкова. – 2-е изд, стереотипное. – Луганск : ВНУ им. В. Даля, 2004. – 320 с.
7. Бакунов А.О. Концептуальний підхід до управління потенціалом торговельного підприємства [Електронний ресурс] / А.О. Бакунов, М.О. Яременко. – Режим доступа: <http://www.precon.donnuet.dn.ua/pdf/bakunov/bakunov5.pdf>.
8. Герасимчук В.Г. Развитие предприятия: диагностика, стратегия, эффективность : [монография] / В.Г. Герасимчук. – К.: Вища школа, 1995. – 265 с.
9. Зубков С.О. Показники оцінки ефективності використання елементів ресурсного потенціалу підприємства торгівлі [Електронний ресурс] / С.О. Зубков. – Режим доступа: irbis-nbuv.gov.ua/cgiirbis_64.exe.
10. Іщук С.О. Виробничий потенціал промислових підприємств: проблеми формування і розвитку: [монография] / С.О. Іщук. – Львів : ІРД НАН України, 2006. – 278 с.
11. Князь С. В. Трансферний потенціал інноваційного розвитку машинобудівних підприємств: [монография] / С. В. Князь. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2010. – 332 с.
12. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: [навч. посібн.] / Н.С. Краснокутська. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 352 с.
13. Краснокутська Н.С. Підприємницький потенціал торговельного підприємства: зміст, особливості та чинники формування / Н.С. Краснокутська, І.Г. Бубенець // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – 2013. – № 4(60). – С. 125-129.
14. Лапин Е.В. Экономический потенциал предприятия : [монография] / Е.В. Лапин. – Сумы: Университетская книга, 2004. – 360 с.
15. Магас Н.В. Диагностика потенциала конкурентоспособности предприятий торговли / Н.В. Магас // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». – 2013. – Вип. 24. – С. 190-196.
16. Організація торгівлі: [підручн.] / В.В. Апопій, І.П. Міщук, В.М. Ребицький та ін.; за ред. В.В. Апопії. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 632 с.
17. Отенко І.П. Аналіз та оцінка стратегічного потенціалу підприємства: [Наук. вид.] / І.П. Отенко, Л.М. Малярець, Г.А. Іващенко. – Х.: ХНЕУ, 2007. – 348 с.
18. Сімонова В.С. Потенціал підприємств торгівлі споживчої кооперації / В.С. Сімонова [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://gisap.eu/ru/node/519>.
19. Сирветник-Царій В.В. Дослідження складу економічного потенціалу підприємств торгівлі споживчої кооперації / В.В. Сирветник-Царій // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2014. – № 2. – С. 250-258.
20. Словник іншомовних слів / [ред. О.С. Мельничук]. – К.: УРЕ, 1974. – 932 с.
21. Советский энциклопедический словарь / [Прохоров А.М., Семенов В.А., Бранин А.О. и др.]. – М.: Советская энциклопедия, 1989. – 1632 с.
22. Современный словарь иностранных слов. Около 20000 слов. – М.: «Русский язык», 1993. – 740 с.
23. Толковый словарь русского языка: 80000 слов и фразеологических выражений / [Ожегов С.И., Шведова Н.Ю.]. – 4-е изд., доп. – М.: Азбуковник, 1999. – 944 с.

СІТАШ

УДК 336.02

Тетяна Дмитрівна
sittanya@mail.ru

ФІНАНСОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: РЕАЛІЇ ТА ПРАГМАТИКА

THE FINANCIAL SYSTEM OF UKRAINE: REALITIES AND PRAGMATICS

к.е.н., доцент, Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету

У статті розглянуто фінансову систему як найважливіший регулятор розвитку національної економіки. Висвітлено сучасний стан фінансової системи держави, виокремлено проблемні аспекти її розвитку. Досліджено, що кінцевою метою державної політики має бути забезпечення стабільності фінансової системи, яка можлива за умови встановлення макроекономічної та фінансової стабільності. Запропоновано напрями зміцнення вітчизняної фінансової системи.

В статье рассмотрены финансовую систему как важнейший регулятор развития национальной экономики. Отражено современное состояние финансовой системы государства, выделены проблемные аспекты ее развития. Исследовано, что конечной целью государственной политики должно быть обеспечение стабильности финансовой системы, которая возможна при условии установки макроэкономической и финансовой стабильности. Предложены направления укрепления отечественной финансовой системы.

The article describes the financial system as a critical regulator of the development of the national economy. Reflects the current state of financial system of the state, highlighted problematic aspects of its development. The ultimate goal of public policy should be to ensure the stability of the financial system, which is possible with the installation of the macroeconomic and financial stability. Suggested directions for strengthening the domestic financial system.

Ключові слова: фінансова система, державна політика, фінансова стабільність

Ключевые слова: финансовая система, государственная политика, финансовая стабильность

Keywords: financial system, public policy, financial stability

ВСТУП

Фінансова система виникла з появою держави і нерозривно пов'язана з її функціонуванням. Саме за допомогою фінансової системи кожна країна накопичує і використовує фінансові ресурси на виконання своїх функцій. Тому очевидно, що від оптимально функціонуючої фінансової системи держави залежить фінансове забезпечення різних сфер суспільного життя. Стосовно проблематики фінансової системи, то можна говорити у вітчизняній економічній науці про відсутність чітких трактувань, визначення складу та підходів до її розбудови. Крім того, недостатньо уваги приділяється виявленню взаємозв'язків та взаємозалежностей у функціонуванні її складових, що у свою чергу, ускладнює управління фінансовою системою у цілому. Відсутність системності проведення реформ, нечітка визначеність з їх спрямуванням, а також сегментарний характер заходів у сфері фінансової політики обумовлює необхідність забезпечення структурно-інтегрованих перетворень у фінансовій системі України.

Дослідженню різних аспектів фінансової системи та її окремим складовим присвячені праці науковців: Й. Бескида, О. Василика, А. Даниленка, В. Дем'яни-

шина, О. Кириленко, В. Кравченка, І. Луніної, І. Лютого, В. Опаріна, К. Павлюк, О. Романенко, В. Федосова, С. Юрія та інших. Важливе значення ефективності щодо функціонування фінансової системи займають роботи західних вчених Д. Бьюкенен, А. Вагнер, К. Віксель, Дж. М. Кейнс, Е. Ліндаль, А. Маршалл, Р. Масгрейв, А. Пігу, Л. Штейн. Але враховуючи наукову та практичну цінність опублікованих праць ряд питань залишаються дискусійними, що й обумовило вибір теми дослідження.

МЕТА РОБОТИ

Метою роботи є висвітлення сучасного стану фінансової системи України, виокремлення проблемних аспектів та окреслення напрямів її зміцнення.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У роботі методологічну основу визначають положення діалектичного методу пізнання економічних явищ і процесів у безперервному їх взаємозв'язку та взаємозалежності. Використано методи емпіричних досліджень, зокрема, спостереження та порівняння.

РЕЗУЛЬТАТИ

Вивчення фінансової системи України в умовах зростання ролі держави з управління фінансами та дослідження взаємозв'язку між різними елементами цієї системи набувають особливого значення, оскільки від оптимального функціонування фінансової системи країни залежить забезпечення фінансовими ресурсами різних сфер суспільного життя. При дослідженні поняття фінансової системи, перш за все, необхідно визначити, що буде являти собою таке утворення, яке в принципі можна назвати системою. Термін "система" грецького походження й означає ціле, в рамках якого гармонійно та взаємопов'язано розташовані окремі частини цього цілого [1, с. 200].

У вітчизняній літературі також зустрічається багато різних та різноманітних визначень поняття "система". І необхідно констатувати той факт, що поняття фінансової системи має безліч значень, які залежать від поглядів учених та їх досліджень, що свідчить про методологічний пропуск, що негативно позначається на категоріальному апараті науки [2].

На нашу думку, ґрунтовним є визначення, що фінансова система – це сукупність окремих, але взаємопов'язаних між собою сфер фінансових відносин, котрі мають особливості в мобілізації й використанні фінансових ресурсів, відповідний апарат управління та правове забезпечення. Тут зауважимо, що високоорганізована структура фінансової системи забезпечує ефективність залучення і трансформації фінансових ресурсів, розподіл ризику, збір інформації про об'єкти інвестування, фінансову стабільність, визначення каналів передачі грошово-кредитної політики.

Фінансову систему держави можна розглядати у кількох аспектах: з однієї сторони як сукупність фінансових інститутів, кожний з яких сприяє утворенню і використанню відповідних централізованих та децентралізованих фондів коштів для здійснення фінансової діяльності держави, тобто діяльності з приводу мобілізації, розподілу та використання централізованих та децентралізованих фондів коштів для виконання завдань і функцій держави та органів місцевого самоврядування.

З іншого боку (в організаційному аспекті), фінансову систему можна розглядати як сукупність органів державної влади та місцевого самоврядування, які здійснюють у межах своєї компетенції керівництво фінансовою діяльністю держави та підприємств, установ, організацій, що беруть у ній участь.

Якщо характеризувати фінансову систему з позицій економіки, то вона буде значно ширшою і включатиме державні фінанси (бюджет держави, фонди цільового призначення, державний кредит, фінанси державних підприємств), фінанси суб'єктів господарювання, міжнародні фінанси (валютний ринок, фінанси міжнародних організацій, фінансові інституції) та фінансовий ринок (кредитний ринок, ринок грошей, ринок капіталів, а також ринок цінних паперів (фондовий ринок)) тощо.

З метою всебічного аналізу в даному дослідженні фінансова система країни розглядається з усіх трьох

боків – в інтеграційному поєднанні вище згадуваних аспектів, а також із оцінкою її підсистем, зокрема банківської та парабанківської. Так як, історично склалося, що існуюча в Україні модель функціонування фінансової системи є банкоцентричною, тобто домінуючою серед інших секторів фінансової системи, і нестабільні явища в економіці передусім відображаються на ній.

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку для фінансової системи України властиві розриви у розвитку окремих її сегментів, що призвело до поглиблення дисбалансів та фінансової дестабілізації. Так, за оцінками МВФ в Україні зниження реального ВВП у 2014 році становило близько 7,5% [2]. Всебічними та резонансними викликами, що постали перед Україною у 2015 році, насамперед стало повільне впровадження структурних реформ, розбалансування державного бюджету, зниження економічної активності, погіршення торговельного балансу, вплив депозитів та суттєве скорочення обсягів кредитування тощо.

Безперечно для вирішення або послаблення гостроти зазначених вище проблем, вважаємо, що доцільно зосередити увагу на розвитку сучасної й конкурентоспроможної інфраструктури національних фінансових інституцій. Реформи в Україні мають здійснюватись за усіма напрямками в кожній із підсистем фінансової системи.

Першочерговими напрямками розвитку фінансової системи в Україні є:

- створення групи потужних банків;
- зменшення податкового тиску;
- упорядкування фінансових потоків;
- здійснення структурно-інституційних перетворень банківської системи, ефективної реорганізації підприємств.

За нинішніх умов господарювання під час забезпечення соціально економічного розвитку адміністративно-територіальних утворень особлива увага приділяється своєчасності та повноті мобілізації фінансових ресурсів і напрямам витрачання їх у різних ланках фінансової сфери. Управління охоплює весь процес формування та використання фінансових ресурсів стосовно доцільності та обґрунтованості здійснення фінансових операцій на місцевому рівні. Відтак виникає необхідність у створенні ефективного механізму управління, що забезпечить соціально-економічний розвиток адміністративно-територіальних утворень завдяки належному формуванню та ефективному використанню фінансових ресурсів суб'єктами господарювання.

Разом з тим, слід зазначити, що фінансово-економічна криза в країні має специфіку, вона була викликана переважно внутрішніми макро-економічними протиріччями, а глибина її проникнення посилилась високим рівнем залежності національної економіки від зовнішньоекономічного середовища. Нині в Україні необхідна комплексна антикризова програма та стратегія подальшого економічного зростання. В антикризових заходах необхідно приділити увагу макроекономічній стабільності та стійкості державних фінансів. Важливою умовою економічного зростання є забезпечення стійкості бюджетної системи до

несприятливого зовнішнього впливу та ефективна координація бюджетної та грошово-кредитної політики.

ВИСНОВКИ

Отже, можна констатувати, що фінансова система України являє собою сукупність фінансових органів та інституцій, які управляють грошовими потоками, тобто порівняно відособлених підсистем, компонентів, елементів, які відображають специфічні форми й методи фінансових відносин. Найважливішими напрямками розвитку вітчизняної фінансової системи є: зміцнення фінансів суб'єктів господарювання з метою посилення мотивації до ефективної роботи, інвестиційної діяльності; налагодження фінансового механізму діяльності бюджетних установ, пошук нових джерел фінансових ресурсів в умовах дефіциту бюджетних коштів; реформа бюджетної системи; економне витрачання бюджетних коштів та посилення контролю за їх цільовим використанням; реформа системи оподаткування в напрямку послаблення податкового

тиску; раціональне використання коштів, залучених з допомогою державного кредиту, зміцнення довіри до державних цінних паперів.

Список використаних джерел

1. Виноградня В.М. Особливості функціонування фінансових систем в країнах з ринковою економікою / В.М. Виноградня // Екон. вісн. ун-ту. – 2013. – Вип. 20/1. – С. 199–205.
2. Коваленко В.В. Реформування та стратегічний розвиток фінансової системи України / В.В. Коваленко // ScienceRise. – 2015. – № 2(3). – С. 43–46.
3. Макаренко В.О. Побудова моделі фінансової системи України на основі системного підходу / В.О. Макаренко // Фінанси України. – 2014. – № 5. – С. 31–38.
4. Фінансова система національної економіки: проблеми розвитку та управління змінами [Текст]: у 3 т. / за ред. Т.І. Єфименко. – К.: ДННУ «Акад. фін. упр.», 2012. – 892 с.

ВІТЮК

Дарія Любомирівна
york2000@ro.ru

УДК 342.51

ОСОБЛИВОСТІ ПРОХОДЖЕННЯ СУДДЕЮ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В
НІМЕЧЧИНІ

FEATURES SITTING JUDGES PUBLIC SERVICE IN GERMANY

старший викладач
кафедри теорії та
історії держави і
права, Університет
Державної фіскальної
служби України

В статті розкривається досвід Німеччини, що характеризує специфіку проходження суддею публічної служби. Акцентовано увагу на перевагах в організації і правовому регулюванні підготовки суддівських кадрів.

В статье раскрывается опыт Германии, характеризующий специфику прохождения судьей публичной службы. Акцентируется внимание на достоинствах в организации и правовом регулировании подготовки судебных кадров.

The article deals with the experience of Germany, characterizes the specificity of the passage of public service by the judge. The attention is focused on the merits in the organization and preparation of the legal regulation of judicial personnel.

Ключові слова: судова влада, суддя, підготовка суддівських кадрів, публічна служба

Ключевые слова: судебная власть, судья, подготовка судебных кадров, публичная служба

Keywords: judicial authority, judge, judicial personnel training, public service

ВСТУП

Однією з складових демократичної та правової держави є становлення незалежної судової влади, головним питанням якої залишається не тільки система формування корпусу професійних суддів, а й вдосконалення процедури проходження суддями публічної служби. На нашу думку, для того, щоб визначити шляхи розвитку адміністративно-правових засад проходження суддею публічної служби в Україні, необхідно провести прискіпливий аналіз організації проходження суддею публічної служби в зарубіжних країнах. Саме якісний відбір кандидатів і безперервне підвищення кваліфікації суддів при проходженні ними служби є основною передумовою успішного функціонування судових систем країн ЄС.

МЕТА РОБОТИ полягає в спробі дослідження специфіки проходження суддями публічної служби в Німеччині з метою виявлення найбільш вдалих схем і методик, які можна буде використати на практиці в нашій країні.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових та спеціально-наукових методів пізнання.

Інформаційною основою роботи є нормативно-правові акти ФРН.

РЕЗУЛЬТАТИ

Характеризуючи досвід Німеччини в частині проходження суддею публічної служби, відзначимо, що дослідження безпосередньо слід почати із короткої, загальної інформації правових актів, які регулюють дану сферу суспільних відносин.

В першу чергу підкреслимо, що всі правові підстави проходження суддею публічної служби

представлені Конституцією ФРН і неконституційними правовими актами. Німецька Конституція надає кожному судді особисту незалежність і свободу щодо прийняття рішень на суддівській посаді без зовнішнього впливу. Зокрема, жоден суддя не може бути звільнений з посади проти його волі, якщо це не санкціоновано Федеральним дисциплінарним судом або дисциплінарним судом землі.

Оскільки Німеччина є федеративною державою, то законодавчі повноваження розподілені між федеральними та регіональними парламентами. У зв'язку з цим нормативні акти, що регулюють проходження суддею публічної служби, були прийняті не лише федеральним парламентом, а й регіональними парламентами земель. Федеральним парламентом в 1975 році була прийнята нова редакція Закону «Про судоустрій». Даний Закон регулює основні організаційні моменти кар'єри суддів. У Законі перераховані причини, через які кар'єра судді може бути припинена, зазначені причини відсторонення судді від посади, фактори переведення судді на іншу посаду, зазначений максимальний вік суддів тощо.

Крім нової редакції Закону «Про судоустрій» федеральний парламент також прийняв Німецький суддівський закон («Deutsches Richtergesetz»). Цей Закон має дві частини. Перша частина стосується загальних правил поведінки суддів – як федеральних, так і регіональних. Друга частина містить правила, які застосовуються лише до федеральних суддів. Другим за важливістю федеральним законом є Вибірний суддівський акт («Richterwahlgesetz»), який регламентує процедуру призначення федеральних суддів.

У межах обмежень, встановлених зазначеними вище федеральними правовими актами, землі можуть

вільно займатись регулюванням організації функціонування судів, які знаходяться на їх території. Закон про судоустрій визначає, які є суди, який вони мають склад і яку компетенцію. Землі визначають, де є суд, який суд і на якому місці будується, скільки судів повинно бути, як поділяється територіальна підсудність. Також, законодавство ФРН підкреслює, що вибір кандидатів на заміщення посади судді у федеральних судах є обов'язком спеціальних комітетів з відбору суддів. На регіональному рівні такі комітети використовуються у семи з шістнадцяти земель. Правила, що регулюють створення та склад даних комітетів, теж широко варіюються. У більшості випадків комітет складається з депутатів парламенту землі, суддів та адвокатів. Для України Німеччина, з її відмінними один від одного в різних частинах країни особливостями добору кандидатів на посаду судді, є прекрасною дослідною базою, завдяки якій можна визначити ідеальний варіант добору суддів для нашої країни.

У ФРН кандидати на посаду судді можуть призначатись трьома способами: призначення судді виконавчою владою, призначення парламентом і призначення судовою відбірковою комісією. Наприклад, у одних землях судді призначаються Прем'єр-міністром, в інших – Міністром юстиції даної землі. Крім того, у більшості земель призначення на суддівську посаду до будь-якого із судів землі потребує узгодження з міністрами – членами Кабінету. Підкреслимо, що призначення суддів виконавчою владою є традиційним порядком призначення суддів Німеччини. У цій системі Міністр юстиції наділений правом обирати і призначати суддю, відповідно до чого він несе політичну відповідальність за зроблений ним вибір та призначення. Така державна система використовується на федеральному рівні для призначення суддів до нижчих федеральних судів, наприклад до Федерального військового суду та Федерального дисциплінарного суду. Така практика призначення судді використовується також у більшості земель Німеччини (Баварія, Мекленбург-Передня Померанія, Нижня Саксонія, Північний Рейн-Вестфалія, Рейнланд-Пфальц, Саарланд, Саксонія, Саксонія-Ангальт і Баден-Вюртемберг).

В Німеччині окрема категорія суддів обирається парламентом. Наприклад, половина складу Федерального конституційного суду ФРН обирається Бундестагом, інша половина – Бундесратом (по 8 суддів). Верхня палата парламенту – Бундесрат (60 депутатів), голосує більшістю у 2/3 голосів. Нижня палата парламенту – Бундестаг (631 депутат), також обирає половину суддів більшістю в 2/3. Після їх обрання судді призначаються на свої посади Федеральним президентом Німеччини. Термін повноважень членів Федерального конституційного суду – 12 років. На цей термін в Німеччині обираються лише судді Федерального конституційного суду.

Обрання суддів Федерального конституційного суду є важливою політичною подією в Німеччині. Дана процедура супроводжується висвітленням у

різних засобах масової інформації, які намагаються внести прозорість у цей політичний процес. І це не дивно, оскільки у призначенні суддів Федерального конституційного суду простежується партійно-політична лінія парламентаризму Німеччини.

Процедура обрання суддів до інших федеральних судів Німеччини відрізняється від розглянутої нами вище. Величезна роль у обранні суддів до Верховного федерального суду, Федерального суду з трудових спорів, Федерального суду з соціальних питань, Федерального адміністративного суду, Федерального фінансового суду відведена Комітету, який бере участь у відборі суддів. До складу Комітету входять 16 Міністрів юстиції земель і 16 членів федерального парламенту. 32 представники Комітету спільно з федеральним Міністром юстиції призначають федерального суддю. Необхідно відзначити, що безпосередньо призначення можливе лише після проведення консультації з Радою федерального суду, в який призначається майбутній суддя. На нашу думку, практику консультацій безпосередньо із судом щодо призначення того чи іншого кандидата можна використовувати і в Україні.

На регіональному рівні комітети з відбору суддів існують у таких частинах Німеччини, як Берлін, Бремен, Бранденбург, Гамбург, Гессен, Шлезвіг-Гольштейн і Тюрінгія. Знову-таки, ці комітети різні і їх склади варіюються. Наприклад, у Бремені і Гамбурзі судові члени комітетів обираються суддями, а в інших землях – регіональним парламентом. У деяких землях члени комітетів, які не є суддями, обираються парламентсько-судовими органами, в інших землях – парламентсько-урядовими органами. Існує велика кількість різних комбінацій, які, не дивлячись на відмінності, на практиці довели свою ефективність.

Розглянемо систему судового призначення, яка використовується в Берліні, оскільки ця система є найстарішою і найефективнішою. Її ефективність підтверджується тим, що значна кількість земель Німеччини взяли за основу систему судового призначення, яка використовується в Берліні.

Відповідно до Берлінського закону про суддів, у Берліні функціонує Комітет судового призначення. Цей Комітет у співпраці з Міністром юстиції розглядає і відбирає кандидатури людей, які претендують на посаду судді. Будь-яке рішення щодо призначення на посаду судді: випробувальний термін, довічне призначення, підвищення судді у посаді або переведення судді на іншу посаду до іншого суду не може бути прийняте без позитивного голосування в даному Комітеті. Дана практика є унікальною і показує, який високий рівень довіри виражають громадяни Берліна Комітету та його представникам. Відзначимо, що легітимність функцій даного Комітету була питанням судового розгляду. У листопаді 1997 року Вищий адміністративний суд Берліна розглянув дане питання і прийняв рішення, згідно з яким Комітет має не тільки обмежене право накладати вето на кандидатів, які претендують на посаду судді, а й право повної участі та прийняття рішень у процесі призначення кандидатів.

Берлінський парламент прийняв свій власний «Кодекс з відбору суддів», який містить найбільш важливі процедурні правила, що регулюють призначення суддів. Відповідно до цих правил, Міністр юстиції може скликати Комітет судового призначення і бути головуючим на його засіданнях. Комітет складається із 6 членів, які обираються Берлінським парламентом, по одному судді з адміністративної, трудової та податкової юрисдикції. Двоє суддів є представниками судів загальної юрисдикції. Місце, що залишилося в Комітеті, займає адвокат. На наш погляд, слід підкреслити факт, згідно з яким п'ять із шести членів Комітету (судді) обираються Міністром юстиції особисто зі списку кандидатів, який складається з найбільш компетентних суддів Берліна. Місцеве співтовариство адвокатів також надає Міністру юстиції список, що містить імена адвокатів, які можуть бути призначені до Комітету.

Комітет не існує на постійній основі, а створюється по мірі необхідності. Із представників Комітету призначається доповідач і заступник доповідача. До їх обов'язків входить вивчення всієї наявної інформації про кандидатів та представлення кандидатів перед іншими членами Комітету. Рішення «за» чи «проти» кандидата приймається голосуванням, у якому вирішальним фактором є більшість голосів. Рішення приймається після заслуховування аргументів, які висловлює представник ради суду, до якого повинен бути призначений той чи інший кандидат. Судді, стосовно яких винесено позитивне рішення про призначення, повинні отримати акт про призначення (акт про просування, якщо суддя перепризначувався в інший суд), який підписується Міністром юстиції.

Виникає питання: якими критеріями відбору потрібного кандидата керується даний Комітет у Берліні та інші Комітети, створені за його зразком? Відповідаючи на це питання, слід сказати, що на протязі всієї історії існування ФРН ті, хто впливає на добір суддів, керуються одним принципом – принципом відбору тільки найкращих представників німецького суспільства. Іншими словами, мета відбору полягає у призначенні на посаду судді та просуванні кар'єрними сходами найбільш обдарованих, придатних і професійно кваліфікованих кандидатів.

Щоб мати можливість стати суддею, кандидат на посаду судді повинен мати німецьке громадянство. Також існує негласне правило, згідно з яким суддя або кандидат на цю посаду повинні прагнути до захисту ліберального і демократичного порядку, закріпленого як Конституцією ФРН, так і Конституцією Берліна. У процесі відбору та призначення на посаду судді з кандидатами проводяться інтерв'ю з метою встановлення їх характеру.

Якщо коротко перерахувати всі критерії відбору суддів, то цими критеріями будуть: рівень юридичних знань і навичок майбутнього судді, характер кандидата як особистості та конституційна лояльність. На наш погляд, використання даних критеріїв в українській практиці не викликає

сумнівів, особливо слід акцентувати увагу на третьому критерії – лояльності до Конституції і, згідно з нею, – до державного устрою країни. У наш час, коли в суспільстві переважають центристські настрої, на території України проводиться антитерористична операція, яка спрямована на запобігання розколу країни на окремі частини, введення критерію лояльності при відборі кандидатів на посаду судді не викликає сумніву. Крім того, гостро постає необхідність перевірки на лояльність вже призначених суддів, які працювали в ті часи, коли при владі був В.Ф. Янукович. Багато з цих суддів замість того, щоб сумлінно служити Україні та її громадянам, виносили невмотивовані й незаконні вироки, що, у свою чергу, повністю підірвало довіру населення нашої країни до судової системи.

Повертаючись до досвіду Німеччини слід зазначити, що перед довічним призначенням на посаду, кандидат, який уже став суддею, повинен відпрацювати випробувальний термін в суді першої інстанції. Випробувальний термін триває не менше трьох і не більше п'яти років. Протягом перших двох років випробувального терміну молодий суддя може бути знятий із займаної посади та звільнений без пояснення причини його звільнення. По закінченні двох років суддя може бути звільнений з посади тільки в разі порушення ним закону та порушення проти нього дисциплінарного провадження.

При знятті молодого судді з випробувального терміну, Комітет бере до уваги, по-перше, результати двох державних іспитів; по-друге, персональні дані судді (особиста справа), які зберігаються в архіві відповідного суду, в якому даний суддя працює на випробувальному терміні. Якщо зняття судді з випробувального терміну не відбувається заздалегідь, то по закінченні п'яти років Комітет збирається й вирішує подальшу долю випробуваного. Цікавим є той факт, що при оцінці п'ятирічного випробувального терміну судді Комітет складає комплексне письмове узагальнення його роботи, в якому висловлює свою думку щодо виконаної суддею роботи. Як показує статистика, лише 20 % усіх суддів, які пройшли випробувальний термін, отримують позначку «добре», що згодом призводить до появи їх прізвищ у спеціальному списку «суддів, гідних заохочення». Якщо суддя після випробувального терміну отримує позначку «добре», то він може зробити запит і його направлять на додатковий випробувальний термін до Вищого земельного суду або в Урядовий департамент сенатора юстиції. Більшість суддів успішно проходять другий випробувальний термін, внаслідок чого їх перепризначають в інші суди Берліна і підвищують на посаді до головуючих суддів (головуючий професійний суддя). Надалі з головуючих суддів парламент обирає президентів (керівників) Вищих регіональних судів. Ті ж, хто не отримав оцінку «добре» в зазначеній доповіді, – а це 80 % всіх суддів, – знаходяться на випробувальному терміні, і в більшості випадків стають суддями місцевих судів або помічниками суддів у регіональних судах.

Як зазначається в німецькій пресі, суспільство задоволене сформованою практикою призначення суддів у Берліні, хоча й визнається необхідність її вдосконалення, зокрема, пропонується зробити процедуру призначення більш «прозорою». Але в цілому ні уряд, ні звичайні люди не сумніваються, що існуюча система вибору суддів у Берліні в особі Комітету судового призначення працює злагоджено й ефективно, обираючи кращих представників серед юристів, бажаючих зайняти посаду судді.

В цілому, система судового призначення Німеччини отримала широке європейське визнання. Як показує практика розглянутих справ, система працює чітко і без помилок. Серед позитивних аспектів судової системи Німеччини слід зазначити:

по-перше, ефективність вирішення проблематики завантаженості суддів, яка в Україні знаходиться в жалюгідному стані; по-друге, наявність виваженого механізму функціонування Комітетів, які вже багато років піднімають рівень суддівського корпусу Німеччини, не пропускаючи на посаду суддів недостойних, некваліфікованих або нелояльних кандидатів. Комітети, по суті, сприяють більш широкій участі громадськості у процесі відбору кандидатів на посаду суддів; по-третє, наявність механізму безперервної оцінки молодших суддів, яка покликана гарантувати, що кандидати у професійні судді або на високі посади матимуть найвищі особистісні якості та володітимуть всіма тонкощами юридичної техніки.

Аудиторська фірма «Аналітик» пропонує аутсорсинг бухгалтерських послуг!

Аутсорсинг бухгалтерського обліку — це передача ведення бухгалтерського обліку сторонній фірмі.

Які ж переваги аутсорсингу бухгалтерських послуг?**1. Значна (!) економія коштів на ведення бухобліку:**

- економія за бухгалтерські послуги, за які **Ви нам платитимете принаймні на 1000 гривень менше, ніж штатному бухгалтеру;**
- економія на програмне забезпечення (1С, Медок, Ліга Закон тощо);
- економія на утримання офісу, комп'ютерної техніки.

2. Відтепер податкові та інші інспекції — це наші проблеми!

Ми беремо на себе повну матеріальну відповідальність за якість наданих бухгалтерських послуг, включаючи можливі санкції.

3. З нами Ви можете забути про головний біль з постійними пошуками бухгалтера, який у будь-який час може піти від Вас на іншу роботу.**4. Ми не йдемо у відпустку та не беремо лікарняний. Наша фірма справді гарантує безперервне та якісне ведення бухгалтерського обліку.**

І нарешті — з нами Ви не тільки отримаєте якісні бухгалтерські послуги. За додатковою домовленістю ми забезпечимо Вас необхідними податковими, юридичними консультаціями, аудиторськими послугами різного характеру.

Все що Вам потрібно — це:

- періодично передавати нам первинну бухгалтерську документацію;
- щомісячно отримувати від нас інформацію про податки та інші обов'язкові платежі;
- укласти із нами договір.

Зробіть вибір, вигідний для Вас!

(044)278-05-88

(097)178-90-89

(066)178-20-42

www.af-analitik.com.ua